Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען

הײנט 10 זײטען

נייער פאלקסבלאט

№ 12 | לאדז, מאנטאג, י' שבט תרצ"ה | דרייצענטער יאהרגאנג | Łódź, Poniedziałek ,14 Stycznia 1935 r. | № 12

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

דער פלעביסציט אין סאאר-געביט

כמעט די גאנצע 100 פראצ. האבען זיך בעטייליגט אין דער אפשטימונג. — דער טאג איז אדורך פולשטענדיג רוהיג. — געדריקטע שטימונג ביי די אנהענגער פון סטאטוס-קווא

יודען-העצע ווייטער געפיהרט געווארען

שטיל, און לויט די אנווייזונגען פון זשאנדארמען

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

די היינטיגע אפשטימונג האט בעהאט א פולשטענדיג רוהיגען פערלויף. די צערעמאניע פון שטימען האט בעהאט אן'אויטאמאטישען כאראקטער, אדורכגייענדיג אין א פולשטענדיגער שטילקייט, און לויט די אנווייזונגען פון זשאנדארמען. איטליכע זשעסטען, פל'ערליי רייד אדער שמועסען זענען אינטערעניג אין וואהל-לאקאל בצורען שטרענג פערבאטען.

אין דרויסען האבען זיך שוין פון סאמע אינדערפריה אן, טראץ דעם טיפען שניי, געצויגען לאנגע רייהע פון די שטימענדע.

אבסאלוטע געהארכזאמקייט

סאארבריקען. 13 (ספ. טעל.)

אויפ'ן גאנצען שטח, וואס איז ארומגענומען געווארען פונ'ם פלעביסציט איז קיין איין אינצידענט נישט פערנאטירט געווארען.

טראץ דער שטארקער שניי זאוויערוכע, וואס האט בעשווערט דאס גיין אין די גאסען האט די פלעביסציט פרעקווענץ בעטראפען 95 פראצענט.

דער נאצישער טעראר און די פאגראם-שטימונג

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

די ליטונג פונ'ם פאלקס פראנט האט היינט אין אווענד ארויסגעגעבען א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז דער פלעביסציט איז אדורך אונטער א שטארקען נאציאנאל סאציאליסטישען טעראר. די מיטגלידער פון ס. א. און ס. ס. האבען אומעטום פיגורירט בלומרשט אלס הילפס-פאליציי. דארט, וואו מ'האט פרובירט צו בילדען אנ'ארדענונגס-דינסט פאר די אנהענגער פון סטאטוס-קווא, האט פאליציי געגען דעם אויף דעם שארפסטען אופן אינטערווענירט. אין דעמזעלבען קאמוניקאט ווערט צ. א. געזאגט, אז אין דעם איצטיגען מאמענט קומט פאר אנ'אויפרייצונג פון די אנהענגער פונ'ם דייטשען פראנט, און אז מען דארף זיך ריכטען אויף ערנסטע אינצידענטען. די אנפיהרער פונ'ם פאלקס פראנט האלטען, אז אין סאאר הערשט איצט א פאגראם שטימונג.

די אנפיהרער פונ'ם פאלקס פראנט גופא מאכען דעם איינדרוק פון שטארק געבראכענע און ענטוישטע.

זיי זענען נישט ענטלאפען

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

דער פאלקס פראנט טיילט מיט, אז זיינע אנפיהרער בראון און פפארט זענען היינט ארומגעפאהרען איבערן סאאר טעריטאריום און אנ'אפעס נעם אויטא, בכדי אויף אזא אופן צו דערווייזען די לינגערישקייט פון די פערשפרייטע ידיעות וועגען זייער בלומרשטען ענטלויפען קיין אויסלאנד.

די קאמוניסטען האבען דעמאנסטרירט

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

נאך דעם טאג, וואס איז אדורך פולשטענדיג רוהיג, האט ארום 9 א זייגער אין אוונט דעפי

לירם איבער די גאסען א גרופע פון 500 קאמוניסטען, זינגענדיג דעם „אינטערנאציאנאל".

צו קיין אינצידענטען און צוזאמענשטויסען מיט די מיטגלידער פונם דייטשען פראנט איז נישט דערגאנגען.

8 אין אווענד איז שוין געווען נאכ'ן שטימען

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

די אפשטימונג אין אלע לאקאלען פון סאאר געביט האט זיך פערענדיגט 8 אין אווענד. דער פראצענט פון די שטימענדע איז אומעטום געווען א זעהר גרויסער — פון 96 ביז 99 פראצענט.

נאך דעם, ווי די אפשטימונג האט זיך פערענדיגט זענען צוגעפעשטעלט געווארען פראטאקאלען און די געהעריגע דאקימענטען זענען פערחתמט געווארען. ארום 10 אין אווענד האט זיך אנגעהויבען דער טראנספארט פון די אורנעס, וועלכע זענען פון סאארבריקען אויף לאסט-אויטאס בעגלייט דורך מיליטער אויטאס און מאשין געוועהר אפגעפיהרט געווארען דירעקט קיין ווארטבורג.

די אורנעס פון אנדערע ערטער זענען אריבערטראנספארטירט געווארען אויף דעמזעלבען אופן. ביינאכט וועלען זיי מיט 4 ספעציעלע צוגען אריבערגעפיהרט ווערען קיין סאארבריקען, און וועלען עקסקארטירט ווערען דורך ענגליש, שוועדיש, איטאליעניש און האלענדיש מיליטער.

מען ריכט זיך אויף דעמאנסטראציעס

פאריז, 13 (ספ. טעל.)

די „סאאבריקען צייטונג" האט אפגעדרוקט אנ'אויפרוף צו די מיטגלידער פון דייטשען פראנט, אז זיי זאלען זיך אפהאלטען פון ארבייטען דעם 15 יאנואר, ד. ה. אינ'ם טאג ווען עס וועלען פערעפענטליכט ווערען די רעזולטאטען פונ'ם פלעביסציט.

א סברא, אז די מיטגלידער פון פרייהייטס-פראנט וועלען אין דעם טאג אויך נישט ארבייטען.

אזוי ארום ריכט זיך די פאליציי אויף א שווערען טאג, ווייל עס וועלען דאן זיכער פארקומען גרויסע דעמאנסטראציעס.

דינסטאג וועלען די מיטגלידער פון דער פלעביסציט-קאמיסיע: ראדע, אנרי און יונג אוועקגעפאהרען קיין זשענעווע, בכדי צו דינען דער פעלקער-ליגע-ראט מיט אויסקלערונגען, אויב אזעלכע וועלען זיין נויטיג.

15 צוגען האבען געבראכט וואהל-בערעכטיגטע פון אויסער סאאר-געביט

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

היינט זענען פון מחוץ סאאר געביט אנגעקומען 15 צוגען, ובתוכם 2 פון פראנקרייך, וואס האבען געבראכט שטימענדע פון אויסער די גרעניצען פון סאאר געביט.

א גאנצען טאג האבען צוגען, טראמוואיען, אויטאבוסען און לאסט אויטאס געפיהרט בחנם סאאר בירגער צו די וואהל לאקאלען.

אומעטום איז אפגעהיט געווארען א שטרענגע דיסציפלין.

אין די שטעט און דערפער, וואס זענען געווען דעקארירט מיט גרינס און טריאומף-ארקעס, האט געהערשט א פייערליכע שטימונג.

אויף די מויערען האבען דאמינירט די פלאקאטען פונ'ם דייטשען פראנט. זעהר זעלטען האט זיך אנגעזעהען אנ'אפיש פון די סטאטוס-קווא-אנהענגער.

טשוועקעס אלס שטערונג...

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

אין דער גרעניץ געגענד פון גראנגראיעל האט פאליציי פערהאלטען א פערדעכטיגען אויטא, די פאסאזשירען פון וועלכען עס האבען געפיהרט 3 קילא נעגעל, וואס זענען אוודאי בעשטימט געווען אויף פונאנדערגעשאטען צו ווערען אויפ'ן וועג, בכדי עס זאלען נישט קאנען צופאהרען קיין וואהל בערעכטיגטע פון דער פראנצויזישער זייט. מען האט די „קלוגע פאסאזשירען" אפגעלאזט.

דער טויט איז וואהל-לאקאל

סאארבריקען, 13 (ספ. טעל.)

אין בעקינגען האט א שטארקער רושם געמאכט דער טויט פון א געוויסער פרוי אין א וואהל לאקאל. גלייך נאכ'ן אפגעבען איהר שטימע האט זי בעקומען א הארצשלאג און איז געשטארבען.

באמבעס, האנד-גראנאטען, דינאמיט

לאנדאן, 13 (ספ. טעל.)

מען טיילט מיט אפיציעל פון סאארבריקען, אז בעת דער רעוויזיע אין דער וואוינונג פון דעם נעכטען ארעסטירטען מיטגליד פון קאמוניסטישען פראנט פאוועל לעווי, האט מען געפונען 8 באמבעס, 200 האנד גראנאטען און 30 קילא דינאמיט.

וואס זאגט פאן פאפען?

בערן, 13 (ספ. טעל.)

א ספעציעלער קארעספאנדענט פון דער שווייצארישער טעלעגראפען-אגענטור אין סאאר-געביט איז געלונגען צו בעקומען אנ'אינטערוויא פון פאן פאפענען, וועלכער איז אהין געקומען בכדי צו אנטיילנעהמען אינ'ם פלעביסציט.

פאן פאפען האט אויסגעמיטען ארויסצוזאגען זיך וועגען די פאראויסגעזעהענע פלעביסציט-רעזולטאטען. ער האט בלויז אונטערגעשטראכען די אויסערארדענטליכע בעדייטונג פונ'ם פלעביסציט, דערקלערענדיג, אז „דער דאזיגער פלעביסציט וועט דעצידירען וועגען דעם קריג אדער פרידען אין אייראפא".

דער פלעביסציט און — די יודען-העצע

סאארבריקען, 13 (יט"א טעלעגר.)

יודען לעבען דא אין גרויס שפאנונג.

אינ'ם היינטיגען וואהל-טאג האבען די נאציס געפיהרט א צוויי-פנים'דיגע טאקטיק: די אגיטאטארען זייערע האבען די יודישע וועהלער, וואס זענען געגאנגען צו די וואהלען געהייסען ווייזען די וואהל-קארטען, און דערביי אגיטירט אפצוגעבען די שטימען פאר דייטשלאנד, צוזאגענדיג „גילדענע בערג".

פון דער צווייטער זייט האבען די נאציס געפיהרט א געוואלדיגע יודען-העצע.

דער רעזולטאט — מארגען

בערלין, 13 (ספ. טעל.)

דאס דייטשע אינפארמאציע-ביורא טיילט מיט: די רעזולטאטען פונ'ם פלעביסציט אין סאאר-געביט וועלען בעקאנט ווערען דינסטאג, דעם 15 ד. ח. פון 7 א זייגער אינדערפריה.

געשלעגען און ארעסטען אין פאריז

פאריז, 13 (ספ. טעל.)

די ארגאניזאציע „קרוא דע פע" האט היינט אויפגעפאדערט איהרע מיטגלידער, אז זיי זאלען קומען צו א גאטעסדינסט אין דעם מענטילמאנטאן קווארטעל.

די ארבייטער גרופירונגען האבען דעריבער ארויסגעגעבען א בעפעהל צו זייערע מיטגלידער, דאס זיי זאלען פאר יעדען פרייז שטערען די מאניפעסטאציע פון „קרוא דע פע".

עס זענען דעריבער פארגעקומען בלוטיגע געשלעגען, און פאליציי האט אינטערווענירט, ארעסטירענדיג 80 פערזאן.

א נייער אראבישער וויסט-שאפטליכער זשורנאל

ירושלים (יט"א) דא איז ערשינען דער ערשטער נומער פון „אראבישען ווירטשאפטליכען זשורנאל", וואס איז די ערשטע אראבישע צייטשריפט פון דעם מין אויף דעם נאהענטען מזרח. די צייטשריפט וועט בעהאנדלען די ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל, עגיפטען, עבר-הירדן, סיריען, לבנון, איראק, תימן און אנדערע לענדער פון אראבישען האלב-אינזעל.

אין דער צייטונג ווערט מיטגעטיילט, אז די מיטארבייט האבען פערזיכערט א רייהע האנדעלס-קאמערן ווי אויך אקאדעמישע און ווירטשאפטליכע אינסטיטוציעס.

50 גראד קעלט—18 גראד היץ

מאסקווע, 13 (ספ. טעל.) אויפ'ן אמור איז היינט פערנאטירט געווארען א קעלט פון 50 גראד צעלזיוש.

אויף קרים דאגעגען — 18 גראד היץ.

דער בודזשעט-דעפיציט פון דער איראקער רעגירונג

באגדאד (יט"א) צום ערשטען מאל דיס עס איז געוועהלט געווארען דער פארלאמענט פון איראק, איז אין דעם פארלאמענט פארגעלעגט געווארען דער רעגירונגס-בודזשעט.

לויט דעם בודזשעט-פרעלימינאר זענען די הכנסות בעצייכענט אויף 3,968,990 פונט און די הוצאות אויף 3,970,500 פונט. עס איז אלזא פאראויסגעזעהען א דעפיציט פון 1,503 פונט.

רעוויזיאָניסטישע קאָנפערענץ

איז פאַרטאָג געשלאָסען געוואָרען

געשאַפען א נייע לייטונג מיט זשאַבאָטינסקין בראש

זשאַבאָטינסקי דאַנקט די פּוילישע רעגירונג און דער שטאָט קראָקא

קראָקאָ, 13. (יט״א טעלעפאָניש) די גענעראַל דעבאַטע אויף דער רעוויזיאָניסטישער קאָנפערענץ האָט געדויערט ביז נעכטען פאַרטאָג. גערעדט האָבען: ד״ר שעכטמאַן, האָפמאַן און זשאַבאָטינסקי. די רעדנער האָבען שאַרף אַנגעגריפען די מאַקסימאַ־ליסטען.

די פּאָליטישע קאָמיסיע האָט געאַרבייט א גאַנ־צען טאָג. ס׳זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען אַ רייהע פאַרשלאָגען פון די מאַקסימאַליסטען, צווישען אַנדערע רעזאָ׳יז אָפּגעוואָרפען געוואָרען דער פאָרשלאַג פון די מאַקסימאַליסטען צו פּראָקלאַמירען א זעלבסטשטענ־דיגען קאָנגרעס.

די רעזאָלוציעס וועלען אָפּגעשטימט ווערען היינט ביינאַכט, ווי מ׳רעכענט וועט די קאָנפערענץ געשלאָסען ווערען 6 פאַרטאָג.

אין אָוונד האָט זשאַבאָטינסקי געהאַלטען זיין געזעגנונגס־רעדע, ווייל ער פאָהרט נאָך היינט ביי־נאַכט אָפּ קיין אַמעריקע.

קראָקאָ, 13. (יט״א טעלעפאָניש) אין די נאַכט־דעבאַטע זענען אָנגענומען געוואָרען רעזאָ־לוציעס.

אין רעזאָלוציע שטעלט פעסט, אַז דער איצ־טיגער סיסטעם פון דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט אין ארץ ישראל איז אַ שטערונג אין דער רעאַ־ליזירונג פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע.

די קאָנפערענץ איז איבערצייגט, אַז די מאַנ־דאַט־מאַכט וועט אונטער׳ן דרוק פון יודישען פאָלק באַקומען די פאָדערונג פון א יודענשטאַאַט.

אין אַ ווייטערער רעזאָלוציע ווערען ראַטיפי־צירט מיט געוויסע בעוואָרענישען אַלע דריי אָפּמאַ־כען צווישען זשאַבאָטינסקי און בן גוריון.

ס׳איז געוועהלט געוואָרען אַ נייע לייטונג מיט זשאַבאָטינסקי אַלס פּרעזידענט 4 מיטגלידער זענען אַריין מיט רעסאָרטען: ד״ר ברוצקוס, איבזש. קאָפּ־לעוויטש, ד״ר דאָם און ד״ר שעכטמאַן, און 3 מיט־גלידער — אָהן רעסאָרטען: ד״ר סעגאַל, ד״ר טיאָמקין און בערלין. יאַקאָבי וועט זיין אין לאָנדאָן. אין ארץ־ישראל — ד״ר האָפמאַן.

אַלע רעזאָלוציעס זענען אָנגענומען געוואָרען מיט אַלע שטימען געגען 4.

צום סוף האָט זשאַבאָטינסקי געדאַנקט פאַר׳ן אויסוואַהל, און אויסגעדריקט אַ בעזונדערען דאַנק דער פּוילישער רעגירונג און דער שטאָט קראָקאָ פאַר איהר גאַסטפריינדליכקייט און פאַר דער רוה און אָרדנונג, וואָס עס האָט די גאַנצע צייט גע־הערשט אויף דער קאָנפערענץ. דאָס — האָט ער דערקלערט — האָט געבראַכט כבוד דער צענטראַלער מאַכט.

צוזאַמענשטויס פון א צוג מיט אַנ׳אויטאָ אין ירושלים

א פּוילישער יוד איז דערהרג׳עט און עטליכע אַראַבער שווער פערוואונדעט

ירושלים, 13. (יט״א טעלעגראַפיש) דאָ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס פון א צוג מיט פּאַסאַזשיר־אויטאָ. א פּוילישער יוד יואל ראָזענ־בערג איז דערהרגעט געוואָרען. עטליכע אַראַבער זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

דייטשע אַגענטען

מוזען אומעטום זיך בעגעגענען מיט א געהעריגען ווידערשטאַנד

וואַרשאַ, (יט״א) די טעג זענען געקו־מען קיין וואַרשאַ אַגענטען פון דייטשע פירמעס, וואָס אַרבייטען אויס שלעסער צו לעדערנע האַנד־ביימלען פאַר דאַמען. די דאָזיגע אַגענטען בעמיהען זיך פאַר יעדען פּרייז צוריק צו געווינען די יודישע קליענטען, אָבער אָהן ערפאָלג.

דער צענטראַל־קאָמיטעט פאַר דער אַנטי־היטלעריסטישער ווירטשאַפטליכע אַקציע זענען פונדעסטוועגען בעקאַנט די נעמען פון עטליכע יודישע פירמעס, וואָס האָבען געבראַכט דעם באָי־קאָט, בעשטעלענדיג ביי די היטלעריסטישע אָנפּני־טען דייטשע אויסאַרבייטונגען.

יודישע סוחרים און בעלי מלאכות דאַרפען אונבעדינגט נישט מאַכען קיין געברויך פון דייטשע אַפּאַראַטען, אין געגענטייל וועט דער צענטראַל־קאָמיטעט פאַר דער אַנטי־היטלעריסטישער ווירט־שאַפטליכער אַקציע זיין געצוואונגען צו פּערעפענט־ליכען די נעמען פון די באָיקאָט־ברעכער, בכדי זיי עפענטליך צו טאַדלען.

אַנטי־דייטשע באָיקאָט־אַקציע

אין אַמעריקע ווערט אַלץ מעהר פערברייטערט

ניו־יאָרק (יט״א) דער אַנטי־דייטשער באָי־קאָט־קאָמיטעט, וואָס איז געוועהלט געוואָרען מיט א האַלב יאָהר צוריק דורך 500 יודישע אָרגאַניזאַציעס אין ניו־יאָרק טרעט איצט צו צום פערשטאַרקען די באָי־קאָט אַרבייט צווישען די ברייטסטע יודישע מאַסען. דער באָיקאָט קאָמיטעט האָט אַרויסגעשיקט א ווענדונג צו די אַלע אָנגעשלאָסענע, ווי אויך צו 500 אַנדערע יודישע אָרגאַניזאַציעס, אויפפאָדערענדיג, זיי אויפ־צונעמען די באָיקאָט־אַרבייט און זיך שטעלען אין פערבינדונג מיט דעם באָיקאָט־קאָמיטעט פון אַמערי־קאַנער יודישען קאָנגרעס וועגען זייער פּראָגראַם פון באָיקאָט־טעטיגקייט.

די קאָנסטיטואירונג פון דער צענטראַלער־עקאָ־נאָמישער קאָמיסיע ביים קאָמיטעט

פון יודישע דעלעגאַציעס און דער עקזעקוטיווע פאַר׳ן יודישען וועלט־קאָנגרעס

פּאַריז. (יט״א) אין הסכם מיט דעם בע־שלוס פון קאָמיטעט פון יודישע דעלעגאַציעס איז געשאַפען געוואָרען אַ צענטראַלע עקאָנאָמישע קאָמיסיע, וועלכע האָט די טעג אָפּגעהאַלטען אונטערן פאָרזיץ פון ה׳ י. עפרויקין די ערשטע זיצונג אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: פּראָפ. גאָרג בערנהאַרד, ראָבערט פאָלאַק ד״ר י. ברוצ־קוס, י. עפרויקין, פּראָפ. ב. עליאַשעוו, ד״ר גאָלד־בערג (סעקרעטאַר), א. כהן, ד״ר לייטעס, י. קראַלניק, פּראָפ. מיכעלסאָן, א. מענעס, י. נייה־דיטש, א. ראָזין (בן־אדיר) און א טשעריקאָווער. עס זענען אָנגעמערקט נאָך א רייהע אַנדערע מיטגלידער אין דער קאָמיסיע.

אַזוי ווי די אויפגאַבען פון דער דאָזיגער צענטראַלער עקאָנאָמישער קאָמיסיע זענען אין געוויסע קרייזען שלעכט פערשטאַנען געוואָרען, האָט דערי בער דער קאָמיטעט פון די יודישע דעלעגאַציעס און דער קאָנגרעס־קאָמיטעט פאַר נויטיג אויסדריקליך נאָכאַמאָל צו בעטאָנען, אַז די אויפגאַבע פון דער קאָמיסיע איז צו פאָרשען און שטודירען די עקאָנאָמישע לאַגע פון די יודען אין פערשידענע לענדער און צו זאַמלען מאַטער־יאַל, ווי אויך אויסאַרבייטען פאָרשלאָגען אויף דעם געביט צום קומענדיגען וועלט־קאָנגרעס, מיט פּראַקטישער הילפס־אַרבייט אויפ׳ן עקאָנאָ־מישען געביט פערנעמט זיך די קאָמיסיע נישט די ניי געבילדעטע קאָמיסיע האָט נישט בדעה צו שטערען דער טעטיגקייט פון די יודישע ווירטשאַפטס־אָרגאַניזאַציעס אין פערשידענע לענ־דער, נאָר פערקעהרט, איהר שטרעבונג איז אַריינצוציעהען מיט זיי אין אַ׳ענגען קאָנטאַקט.

אויבער־ראַבינער פון בודאַפּעשט

אויף אַנ׳אוידיענץ ביים פּויבסט

רוים (יט״א) דער אויבער־ראַבינער פון בו־דאַפּעשט ד״ר העוועסי איז אויפגענומען געוואָרען אויף אַ פּריוואַטער אוידיענץ דורך דעם פּויפּסט פּיוס דעם 11־טען בשעת וועלכער עס זענען בעריהרט געוואָרען פראַגען פון אַלגעמיינעם און פון יודישען אינטערעס. ד״ר העוועסי האָט פאָרגעשטעלט דעם פּויפּסט די שווערע לאַגע פון פיל יודישע קיבוצים אין צענטראַל־אייראָפּע צוליב דער וואַקסענדער פּראָ־פּאַגאַנדע פון ראַסען־האַס, וועלכע איז אין שאַרפען געגענזאַץ מיט דער גאַנצער קריסטליכער דאָקטרין אין מאָראַל. דער פּויפּסט האָט אויסגעהערט אויפ־מערקזאַם די ערקלערונגען פון אויבער־ראַבינער פון בודאַפּעשט און האָט דערמאָנט די קאָנטראַקטען, וועלכע ער האָט געהאַט מיט בעדייטענדע יודישע ווי־סענשאַפטלער איז די נאָהענטע בעקאַנטשאַפט מיטן מיילאַנער אויבער־ראַבינער. פּראָפ. אַלעם בדרא־קאַנאַ. דער פּויפּסט האָט פערענדיגט די אוידיענץ ווינשענדיג פרידען דעם יודישען פאָלק.

רעפּרעזענטאַנץ־טעאַטער „ראָזמאַיט״ שטשי״ ציגעל־גאַס 27 טעל. 212-25

דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

ווי אַזוי קאָנסטו איינזיצען אין שטוב ווען ביי רעגינאַ צוקער לאַכט מען, זינגט מען, טאַנצט מען, אַז די ווענט ציטערן?...

היינט, מאָנטאג, 9.30 אָוונט

גרויסע הנחה־ און פאָלקס־פאָרשטעלונג

אַלע בילעטען אין פּאַרטער—1 זל. צום לעצטען מאָל!

דאָס חזנ׳דל

אין 3 אַקטען, 20 נומערן געזאַנג און טענץ

רעגינאַ צוקער אין דער הויפּט־ראָל.

נאָך דער פאָרשטעלונג: א גרויסער קאַרנאַוואַל־פּיקניק

וואו נעמט מען חתנים אין לאָדז ??

א קהלה־זיצונג אין 1 אַקט. אַקטועל! — הומאָריסטיש! — לאַכען אָהן א סוף!

בעזעלשאַפטען און פעראיינען, וואָס ווילן אָפּקויפען די גלענצענדע פאָרשטעלונג „דאָס לעבן רופט״ צו זעהר צוגענגליכע פּרייזען, קאָנען זיך ווענדען יעדען אָוונט אין קאַנצעלאַריע פון טעאַטער.

פאַר גאַלד, בּיזשוטעריע און לאַמבאַרד־קוויטעס צאַהלט די העכסטע פּרייזען

אייזידאָר פּיאַלקאַ

פּיעטריקאַווער 7.

Dr. med.

Leon Familier

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען

6. שערפּיען 37 (בענעדיקטאַ)

נעהמט אָן פון 5–7 נאָכמ.

געפּרווירענע רעהרען

און רעפּעראַטורען

פיהרט אויס ביליג די שלאָסעריי און שווייסעריי

י. רעדער, לאָדז

11־טער ליסטאָפּאַד 11/13.

מייז געטרייסטע קונדע ה׳

ל. ראָזענבּערג און פרוי

צו דער חתונה פון זייער ליבע טאָכטער ווינש איך א האַרציגען מזל־טוב און דעם יונגען פּאָר ווינש איך, אַז זייער לעבענס־וועג זאָל מיט בלומען בעצירט זיין.

רוזשאַ לענטשיצקאַ

אַ האַרציגען מזל־טוב

ווינשען מיר אונזער חשוב׳ן חבר און פערוואַלטונגס־מיטגליד

פּסח האַמערמעש און פרוי

צום געבּירט פון זייער

טעכטערל

די פערוואַלטונג

פון שטריקער־מייסטער־פעראיין

אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ 69.

Dr. med.

D. ROZENCWAJG

וואוינט יעצט אויף

72 פּילסודסקיעגאָ 72

(ווסכאָדניאַ) פּראַנט 2־טען שטאָק

טעלעפאָן 128-74.

די 1־טע און ביליגסטע קוועלע פון

רעשטען

אויף פּאַלטענס און אַנציגער

פון די בעסטע ביליצער און טאָמאַשאָ־ווער סחורות, די מאָדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואַהל. בעקומט מען נאָר ביי

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5

טעל. 156-09

גערענקט. פראָנט 2 שטאָק.

צו אַלע מיינע געעהרטע קונדען!

דרוקעריי

בּראַמבּערג

לאָדז, צעגעלניאַנאַ 8

איז ערעפענט

אַלע־אַרט דרוק־אַרבייט

ווערט שוין אָנגענומען

ניַיעסטע שריפטען

מאָדערנע אָרנאַמענטען

אויגען־קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּיעטריקאַווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען־קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבּולאַטאָרישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונט.

Dr. Zygmunt

Henrykowski

ספּעציאַל־אַרצט פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

פּיעטריקאַווער 86

טעל. 143-63

נעהמט אָן פון 8–11 און פון 6–9 אָוונט.

פאַר פרויען א ספּעציעלער וואַרטע זאַל.

אויערען, נאָז און האַלז

קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאַווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבּולאַ־טאָרישעס פון 11–1 און פון 5–8 אָוונט.

א ריזיגע שרפה אין יאפאן

דריי פערטעל פון א שטאט אוועק מיט'ן פייער

סאקיא, 13 (ספּ. טעל.)

אין דער שטאָט סאקאַי איז אויסגעבראָכן אַ ריזיגע שרפה. כמעט 3 פערטעל פון דער שטאָט איז אוועק מיט'ן פייער. עס זענען אָפּגעברענט געוואָרן 500 הייזער. 2000 איינוואוינער זענען געבליבן אָהן אַ דאַך איבער'ן קאָפּ. לעת עתה איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרן די ריכטיגע גרונט פון דער קאַטאַסטראָפע.

מינ. בעק איז אנגעקומען קיין זשענעווע

זשענעווע, 13 (ספּ. טעל.)

היינט 10 מיט 20 אין אָווענט איז אָנגעקומען קיין זשענעווע דער אויסערן מיניסטער יוזעף בעק.

א העכסטער קריגס-ראט אין יוגאסלאוויע

בעלגראַד, 13 (ספּ. טעל.)

דאָ איז געבילדעט געוואָרן אַ העכסטער קריגס ראַט.

אין דעם דאָזיגן ראַט וועלן אַריין בלויז פאַרשטייער פון מיליטער.

אראנזשען-פערהאנדלונגען צווישען דייטשלאנד און ארץ-ישראל

בערלין, (י. ט. אַ.) די לאַנגדויערנדע פערהאַנדלונגען וועגן דער בעצאָהלונג פון די ציטרוס-פרוכטן, וועלכע ווערן אין קומענדן סעזאָן אַריינגעפירט קיין דייטשלאַנד פון ארץ-ישראל, זענען ערשט די טעג פארענדיגט געוואָרן.

די דעוויזן-צענטראַלע איז ענטגעגנגעקומען די וואונשן פון די א"י-עקספּאָרטערן און האָט ערמעגליכט די דעקונג דורך קאָמפּענסאַציאָנס-געשעפטן מיט פאַרשידענע לענדער.

אויף דעם דייטשן מאַרק ווערן דעריבער רעוואַרט גרעסערע טראַנספּאָרטן גרייפּ-פרוכט און אָראַנזשן פון ארץ-ישראל.

די אמעריקאנער ציוניסטען

בעטייליגען זיך אין די פאלקס-וואהלען צום אמעריקאנער יודישען קאנגרעס

ניו-יאָרק (יט"א) די ניו-יאָרקער קאָנפערענץ פון די ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וואָס פאָדערט אויף אַלע גרופּען פון די ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען צו נעמען דעם אַקטיווסטן אַנטייל אין די וואַהלען צום אַמעריקאַנער יודישען קאָנגרעס, וואָס זענען באַשטימט געוואָרן אויף דעם 28-טען אַפּריל ה. י.

אין דער רעזאָלוציע ווערט געזאָגט, אַז די קאָנפערענץ בעטראַכט די וואַהלען צום אַמעריקאַנער יודישען קאָנגרעס פאַר אַ מיטעל צו שאַפען אַ „פעסטע פעראייניגונג פון אַלע נאַציאָנאַל-געשטימטע עלעמענטען אין אַמעריקאַנער יודענטום". און פאַר דעריבער אַ איינציהען די ברייטסטע יודישע קרייזען פון ניו-יאָרק אין די וואַהלען ווי אויך דורכפירען אין ביידע קאָנגרעס וואָס מעהר רעוויזיאָניסטישע דעלעגאַטען.

א כינעזישע שיף מיט 500 פּאסאזשירן אין סכנה

האָנג-קאָנג, 13. (ספּ. טעל.)

די ראַדיאָ-טעלעגראַף-סטאַנציע אין האָנג-קאָנג האָט אויפגעכאַפּט ס. אָ. ס.-סיגנאַלען פון אַ כינעזישער שיף, וואָס פיהרט 500 פּאַסאַזשירן.

וואהל רעקורסען וועגען די ירושלימער שטאט-ראט-וואהלען נאך נישט ענטשידען

ירושלים (יט"א) די רעקורסען וועגען די לעצטע שטאָט-ראַט-וואַהלען אין ירושלים, וועלכע זענען בעטראַכט געוואָרן אין משך פון אַ לענגערען פּעריאָד פאַר דעם פאָרזיצער פון ירושלימ'ער קרייז-געריכט, זענען נאָך נישט ענדגילטיג געוואָרן און די פּעריאָד איז אָפּגעלייגט געוואָרן אויף אייניגע טעג.

ויזתא ביי דלפונעז...

א געפלאנטע דייטשע אינערליכע הלוואה

פּאַריז, 13. (ספּ. טעל.).

„אַנפאָרמאַסיאָן" איז מודיע פון בערלין, אַז זייט אַ געוויסער צייט קורסירען אין די בערלינער פינאַנץ-קרייזען קלאַנגען וועגן דעם, אַז די רעגירונג קלייבט זיך אין פריהלינג-צייט אַרויסלאָזען אַן אינערליכע הלוואה. דערווייל איז נאָך נישט בעשטימט דער כאַראַקטער פון דער הלוואה.

קאלאניע „תל-חי" ווידער בעזעצט

פון חלוצים פון דייטשלאנד

ירושלים, 13. (יט"א טעלעגראַפיש) די קאָלאָניע „תל חי" ווערט ווידער בעזעצט פון חלוצים פון דייטשלאַנד.

פון יאהר 1919, זייט ס'איז דאָרט געפאַלען טרומפּעלדאָר, איז די קאָלאָניע נישט געווען בעזעצט.

ארעסטירט אין בריסעל א בול-גארישען טעראריסט

בריסעל, 13 (ספּ. טעל.)

די בעלגישע פּאָליציי האָט אַרעסטירט דעם בולגאַרישען טעראָריסט דימיטער ראַדולאָוויטש, וועלכער האָט איבערגעשיקט דעם בולגאַרישען געזאַנדטען אין בריסעל אַ בריף מיט אַ טויט אורטייל.

ציוניסטישע צוזאמענפאהרען

אין טשעכאסלאוואקיי און האלאנד

מעהריש-אסטרוי (יט"א) דאָ איז אָפּגעהאַלטען געוואָרן דער 11-טער צוזאַמענפאָהר פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין טשעכאָסלאָוואַקיי. אין דעם צוזאַמענפאָהר האָבען זיך בעטייליגט 96 דעלעגאַטען (65 אַלגעמיינע ציוניסטען און 31 ציוניסטען-סאָציאַליסטען) פון 40 פּונקטען ווי אויך 300 געסט. עס זענען ערהאַלטען געוואָרען אַ רייהע בעגריסונגען, דערונטער אויך פון דער ציוניסטישער וועלט-עקזעקוטיווע.

נאָך דער ערעפענונג האָט דער פאָרזיצער פון דער אָרגאַניזאַציע ד"ר יוסף רופּאַיזען געהאַלטען אַן אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען דער לאַגע אין דער ציוניסטישער בעוועגונג און האָט בעטאָנט, אַז דער אינהאַלט פון מאַנדאַט איז אויפגעפאַסט נישט אַלס אַקטיווע אונטערשטיצונג פון דער ציוניסטישער פּאָליטיק נאָר אַלס אַ שאַנס פאַר דער ציוניסטישער אַרבייט. דאָס טעמפּאָ איז פאַר אונזער אונגעדולד צו לאַנגזאַם. אין דער ענגלישער פּאָליטיק איז נישט מעגליך קיין אויסגעשפּראָכענער פּלאַן פון דער שאַפונג פון אַ יודישע נאַציאָנאַלער היים. דער רעדנער בעהאַנדעלט ווייטער פראַגען פון יודיש-אַראַבישע בעציהונגען און ווייזט אָן, אַז דער לעגיסלאַטיווער ראַט איז איצט נישט אַקטועל. ד"ר רופּאַיזען שטעלט אונטער, אַז די טשעכאָסלאָוואַקישע ציוניסטען האָבען געהאָלפען בילדען די איצטיגע עקזעקוטיווע און האָבען צו איהר דעם פולען צוטרוי. דער רעדנער טרעט שאַרף אַרויס און בעטאָנט, אַז עס קען נישט זיין קיין קאָמפּראָמיס אין דער פראַגע פון דיסציפּלין, געגען דער ציוניסטישער אָפּאָזיציע.

ווייטער בעהאַנדעלט דער רעדנער די ציוניסטישע גלות-פּאָליטיק, בעזונדערס די נויטווענדיגקייט פון אַן אויפערשיכטונגס-אַרבייט.

די קאָנפערענץ האָט אויסגעהערט אייניגע רעפעראַטען און צום סוף זענען אָנגענומען געוואָרען אַ רייהע רעזאָלוציעס וועגען יודישער אַרבייט אין א"י, פאַר דער „הסתדרות" און געגען שטרייק-אַנדערע אַרבייטער-אָרגאַניזאַציעס, וועגען דער חלוצישער בעוועגונג א. ד. גל.

אין אַ בעזונדערער רעזאָלוציע ווערט בעגריסט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע, בעזונדערס אין צוזאַמענהאַנג מיט די דערגרייכטע ערפאָלגען ביים בעקעמפען די הלוואה און די חולה-קאָנצעסיע. עס איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס וועגען גרינדען אין ארץ-ישראל אַ „כפר-מאַסאַריק" לכבוד דעם 85-טען געבורטסטאָג פון דעם טשעכאָסלאָוואַקישען פּרעזידענט.

צום סוף איז אויפסניי געוועהלט געוואָרען די לייטונג מיט ד"ר רופּאַיזען בראש.

אַמסטערדאַם (יט"א) דאָ איז אונטער'ן פאָרזיץ פון פ. בערנשטיין (ראָטערדאַם) פאָרגעקומען די 35-טע יעהרליכע קאָנפערענץ פון דער האָלענדישער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. עס זענען ערהאַלטען געוואָרען אַ רייהע בעגריסונגען דערונטער פון פּראָפ. ז. בראָדעצקי.

אויף דער קאָנפערענץ האָט ה' נחמיה דע לימע געהאַלטען אַן אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען „ארץ ישראל אַרבייט און אויפבוי". דער רעפערענט האָט געגעבען אַן אַנאַליז די ווירטשאַפטליכע לאַגע אין ארץ ישראל און האָט בעטאָנט דעם פאַקט, וואָס די אונלעגאַלע אַראַבישע איינוואַנדערונג איז שעדליך אויך פאַר די אַראַבישע אינטערעסען, ווייל די אַראַבישע אימיגראַנטען פיהרען ווייטער צו דער ווייטערדיגער רעדוצירונג פון די אַזוי אויך נידעריגע לוינען פון די אַראַבישע אַרבייטער. דער רעדנער האָט קריטיקירט די שטייער-פּאָליטיק פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג און האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר גרויסצוגיגע בעוואַסערונגס-אַרבייטען אין ארץ-ישראל.

צום סוף פון דער קאָנפערענץ איז געוועהלט געוואָרען אַ נייע לייטונג פון דער האָלענדישער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע מיט ד"ר אַ. ביל הערצבערג בראָש.

דאָס וואָכענבלאַט „דע יאָדשע וואַכטער" איז לכבוד דער קאָנפערענץ צום ערשטען מאָל אַרויס מיט אַ העברעאישער ביילאַגע.

שווערע טראגעדיע פון צוויי מוטער'ס אין ווילנע

די געשיכטע איז ענליך צו אַ סענסאַציאָנעלען פילם. ס'האָט זיך אָפּגעשפּילט נישט אויפ'ן עקראַן נאָר אין לעבען, אין אונזער קאַנט צווישען ווילנע און אַ דערביי-ליגער פּראָווינץ שטאָט.

אין ווילנער קאַנט, אין ראַיאָן פון פּאָפּיאַוואַ, וואוינט דער יודישער גוט - אייגענטימער שאַיע ניעמטשינסקי.

אין יאָהר 1928 האָט מיט שאַיע ניעמטשינסקי'ס 8-יאָהריגען זוהן פּאַסירט אַ טראַגישער פאַל. דאָס יונגעלע האָט בעקומען אַלס מתנה אַ מאַנטע קריסטאָ. איינמאָל האָט ער צוזאַמען מיט זיינעם אַ חבר געלערנט זיך שיסען פון מאַנטע-קריסטאָ. דער חבר האָט אומפאָרזיכטיג אויסגעשאָסען טרעפענדיג דעם 8-יאָהריגען ניעמטשינסקין אין ברוסט. די וואונד איז געווען אַ שטערבליכע און דאָס יונגעלע איז געשטאָרבען נאָך פאַרן אָנקומען פון דאָקטאָר.

דער טראַגישער אומקום פון זייער 8-יאָהריגען בן-יחיד האָט געמאַכט אויף די עלטערן אַ דערשיטערנדען איינדרוק. די הויפּט האָט נישט געקענט פאַרגעסען איהר אומגליק די מוטער, וועלכע האָט זיך אַריינגעטאָן אין וואוילטעטיגקייט, דאָס האָט איהר אָבער נישט געבראַכט קיין טרייסט.

מיט עטליכע חדשים צוריק איז פרוי ניעמטשינסקי געקומען קיין ווילנע, דאָ האָט זי זיך אָפּגעשטעלט ביי איהר אַ קרובה, וועלכע האָט געוואוינט אויף דאַטשע אין דער מאַגיסטראַצקער קאָלאָניע, דאָרט האָט זי זיך דערוואוסט פון איהר קרובה, אַז אין פּאָספּעשק וואוינט אַ יונגעלע, וועלכער איז זייער ענליך צו איהר אומגעקומענעם בן-יחיד.

אַ פאַראינטריגירטע איז פרוי ניעמטשינסקי אַוועק אַ קוק טאָן דעם יונגעל.

די ענליכקייט איז געווען אַזוי גרויס, אַז די פרוי האָט בעקומען דעם איינדרוק, אַז איהר פאַרשטאָרבענער זוהן איז אויפגעשטאַנען תחית-המתים...

די פרוי ניעמטשינסקי האָט זיך נישט געקאָנט שיידען מיטן יונגעלע, זי האָט טאָג-טעגליך געקומען בעזוכען דאָס יונגעלע. געבראַכט איהם כסדר מתנות און האָט זיך שטאַרק צוגעבונדען צו איהם.

ענדליך האָט די פרוי ניעמטשינסקי געמאַכט אַ פאָרשלאַג דעם זיידע פון קינד (זיין מוטער האָט זיך דעמאָלט געפונען אויף אַ קור-אָרט, נאָך אַ גט מיט איהר מאַן), מען זאָל איהר אָפּגעבען דאָס יונגעלע צו האָדעווען איהם.

די מוטער איז מסכים געווען און פרוי ניעמטשינסקי האָט צוגענומען דעם יונגעלע צו זיך אין גוט. די פרוי האָט זיך פאַר עטליכע חדשים אַזוי צוגעבונדען צום ביי'עם קינד, אַז זי האָט גענומען איצט טראַכטען ווי אַזוי איינצונעמען צו אַדאָפּטירען איהם. זי האָט אָנגעשריבען אַ בריף מיט אַן ענטשפּרעכענדיגען פאָרשלאַג צו דעם יונגעלס מוטער און די לעצטע האָט מסכים געווען אָפּצוזאָגען זיך אַ גאַנצען פון קינד פאַר אַ בעלוינונג פון 5 טויזענט גילדען.

ביי דער אמת'ער מוטער, האָט זיך אָבער-סקי געקומען קיין ווילנע אויף האָט זיך אָפּגערעדט [illegible] צעלאַר'ע פון באַטאַריוש באַגושעוויטש.

ביי דער אמת'ער מוטער, האָט זיך אָבער פּלוצלונג אויפגעוועקט איהר מוטער-געפיהל, זי האָט חרטה בעקומען אויף איהר פריהערדיגער צוזאָג און איבער-צייט ווען פרוי ניעמטשינסקי איז געזעסען ביים באַטאַריוש אין גוט אויך איהר, איז די אמת'ע מוטער אַוועק אין האָטעל, וואו די פרוי האָט זיך אָפּגעשטעלט, צוגענומען דאָס קינד און אַוועקגעפיהרט צו זיך אהיים.

פרוי ניעמטשינסקי האָט אומזיסט געוואַרט ביים באַטאַריוש. ענדליך איז זי צוריק אַוועק אהיים און דאָ האָט זי זיך דערוואוסט די טרויעריגע בשורה.

דאָ אָבער האָט שוין געזאָגט זיין וואָרט דאָס יונגעלע, וועלכער האָט זיך פאַר דער צייט שטאַרק צוגעבונדען צו זיינע עלטערן און געוואָלט פאַרגעסען מ'זאָל איהם אומקעהרען צו זיין „מאַמען".

פרוי ניעמטשינסקי איז פון עגמת-נפש קראַנק געוואָרען.

אויך דאָס קינד איז פון בענקשאַפט קראַנק געוואָרען. און זיין מוטער האָט נאָך אַ נערווליכען קאַמף, בעשלאָסען אומצוקעהרען איהם דער פרוי ניעמטשינסקי, עהע נעבעך איז שוין די טראַנזאַקציע אָפיציעל ערלעדיגט געוואָרען ביים באַטאַריוש.

נאָך דער אויסטערלישער טראַנזאַקציע האָט די מוטער בעקומען אַ נערוועןאַטאַק און די פרוי איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

ראטעוועט אייער געזונד

קראנקע אויף רופּטורען (ברוך-קראנקהייטען)

ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-גומי-באַנדאַזשען פון מיין מעטאָדע העלפן ראַדיקאַל אונטער גאַראַנטיע אָהן אָפּעראַציעס פון אַלע מינים ברוך-קראַנקהייטען (רופּטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

דאָס אויסלאָזען זיך פון מאַגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספּע-ציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע גומי-באַנדאַזשען.

אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) אָרטאָפּעדישע הייל-גאָרסעטן אויף ביינער-שווינדזוכט און אַלע אַנדערע פעהלערן אָרטאָ-פּעדישע הייל-אַפּאַראַטען אויף פּלאַטפוס.

ספּעציעלע איינלאַגען לויט גיפּס-מאָדעלן, אויף זשילאַסעס - גומי-זאָקן לויט מאָס. קינסטליכע הענד און פיס

ספּעציעלער אנשטאלט פאר הייל-אָרטאָפּעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאָדז, פּיראַמאָוויטשאַ 9 (אַלגינסק)

(פראָנט פּאַרטער), טעל. 09-177 נעהנט פון לאָדזער פאַבריקס-באַהנהויף

בעמערקונג: דאָס ערשיינען פון די קראַנקע איז אויסנאַהמס־לאָז וויכטיג. צאָהלרייכע דאַנקזאָגונגען און דאַנק-בריף.

(אין זגערזש אויף סלאָמאַצקאַ № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

לאדז.
14 יאנואר 1935

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
14 יאנואר 1935

הילף פאר פוילישע יודען
קאנפערענץ פון די נעהמערס

מיר לייענען אין איין טאג צוויי ידיעות מיט אלאמירענדיגע קעפ. איין ידיעה פון ניו-יארק דערציילט וועגען אן'אויסערארדענטליכער הילפס-קאנפערענץ אין אמעריקע פאר די יודען אין פוילען און אז אויף דער דאזיגער קאנפערענץ איז פראקלאמירט געווארען א זאמעל-אקציע מיט'ן אנטייל פון אלע לאנדסמאנשאפטען. און א צווייטע ידיעה דערציילט, אז אין ווארשא איז פארגעקומען א גרויסע בעראטונג פון יודישע עסקנים און פארשטעהערס פון אלע ריכטונגען וועגען דעם עקאנאמישען חורבן פון יודען אין פוילען.

אין פלוג זעהט עס אויס, אז די דאזיגע צוויי ידיעות זענען ווי א מין „בית" און „סוגר", וואס איינע דערגאנצט די אנדערע, און אז אויב פון די ביידע קאנפערענצען וועט ישראל נישט געהאלפען ווערען, וועט א סך פערגרינגערונג אין אונזער לאגע אריינגעבראכט ווערען.

וועט דעריבער כדאי זיין אוועקצושטעלען די ביידע אספות אין זייער ריכטיגען שיין.

דאס בילד, וואס דעפ. ווישליצקי האט געשילדערט וועגען יודישען באנק-וועזען, איז אוודאי אמת און זעהר א טרויעריגעס: אין משך פון די לעצטע 3 יאהר זענען פון 560 קאאפעראטיווע בענק געבליבען בלויז 200, און דער קאפיטאל פון 90 מיליאן גילדען איז פערקלענערט געווארען ביז 20 מיליאן — וואס קען שוין זיין שרעקליכער? אבער ארויפווארפען די שולד פאר אט דעם גאנצען חורבן אויף די פלייצעס פון'ם דזשאינט און פונדיישען איז פון זעהר א ביליגער מארקע. ווען ווישליצקי וואלט נישט געווען קיין דעפוטאט פון ב. ב., וואלט ער זיכער געקענט געפינען ברייטערע פלייצעס, אויף וועמען דא ארויפצווארפען די שולד פאר דער יודישער פאופעריזאציע, און ער וואלט דאמאלס געווען מעהר גערעכט!..

ווידער דארף מען דאך נישט פערגעסען, וואס ס'האט, אגב, דערמאנט א צווייטער רעדנער אויף דער זעלביגער אסיפה, ה' שערעשעווסקי, אז פאר די זעלביגע עטליכע יאהר האבען זיך ענטוויקעלט די גמ"ח-קאסעס, פון וועלכע ס'געניסען ביז 25 פראצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג. דאס איז דער בולטסטער סימן פון אונזער פעראָרימונג: אז א גרויסער טייל קליינע האנדעלס-עקזיסטענצען, וואס האבען פריהער גענומען קרעדיט פון זייער פאלקס-באנק אין א ריין-סוחרישער פארם, מוז איצט אנקומען צו א מיניאטור-קרעדיט, וואס איז האלב-תמיכה. און ס'איז אוודאי די העכסטע צייט, אז אלע יודישע פערמעגליכע כוחות אין דער וועלט, דערהויפט אין אמעריקא, זאלען זיך צונויפנעמען און געבען אונז א ממשות'דיגע הילף, וועלכע זאל טיילוויז בעזייטיגען אונזער עקאנאמישען חורבן. אבער די הילף דארף, פארשטייט זיך, געגעבען ווערען נאר דארט, וואו זי איז נויטיג און נוציג און נאר דורך די ראציאנאלסטע און פראדוקטיווסטע וועגען!

די פראגע וועגען דעם, ווער ס'זאל די דאזיגע ראציאנאלע וועגען אנווייזען, צי די געבערס, צי די נעמערס, אדער אלע צוזאמען אויף א דעמאקראטישען אופן — איז אן'אלטע און אייביג נייע. זי איז איצט בערירט געווארען דורכ'ן פארזיצער פון דער קאנפערענץ, פראפ. שאר, וועלכער האט איבערגעחזרט אונזערע אלטע לאזונגען, אז מ'טאר אונז נישט בעהאנדלען ווי שנארערס, מיר מוזען האבען א דירעקטע דעה ביי זאכען, וואס זענען אונז נוגע.

די דאזיגע אלטע און גערעכטע טענה מוז אבער איצט מאדיפיצירט ווערען. מיר זעהען, אז „דזשאינט" האט זיין אמאליגע שיטה פון „טיילען פעניצער ברויט" שוין לאנג פערווארפען — פשוט, ער האט זיך ביי אונז אויסגעלערנט א ביסעל פראדוקטיוויזם און דעמאקראטיזם; דער בולטסטער בעווייז איז דער אינסטיטוט פון די אהנפראצענטיגע לייה-קאסעס, וואס איז דעמאקראטיש אוועקגעשטעלט און פונקציאנירט אויף דער העכסטער מדרגה ראציאנאל און נוצבאר. פועלן ביים „דזשאינט" צו פערשטארקען זיין אינטערעס אין די לייה-קאסעס איז איינע פון די וויכטיגסטע אויפגאבעס. דארפען מיר דעריבער מאהנען ביים „דזשאינט" די זעלביגע ראציאנאלע בעציהונג צו אלע פארמען פון הילף, אויך לגבי דעם באנק-וועזען און „פונדיישאן". אבער נישט רעדען צו איהם אין אזא טאן, ווי ער וואלט נאך געווען דער אמאליגער [illegible] הויטיגער און טעמפאריגער תקיף, וואס ער איז איצט פאקטיש נישט.

דער הויפט-ציל פון דער אסיפה איז געווען א פאליטישער. היות אין אמעריקע קומט איצט פאר א קאנפערענץ פון די פארשטעהערס פון דזשאינט און פון די ענגלישע יודען וועגען א גרויסער הילף-אקציע פאר'ן יודענטום, איז מען דא זיך צונויפגעקומען, צו ציהען דעם אויפמערק פון יענער קאנפערענץ אויף די פוילישע יודען.

קלאהרער איז דער ענין פארמולירט געווארען אינעם גרויסען רעפעראט פון הרב רובינשטיין. פאריגען יאהר, דערציילט ער, האט מען אין אמעריקא געזאמעלט אנדערהאלבען מיליאן דאלאר פאר אייראפעאישע יודען, האט פוילען דערפון בעקומען קוים פינף פראצענט — די איבעריגע איז אוועק אויף דייטשלאנד. אין ענגלאנד איז צונויפגעקליבען געווארען דריי הונדערט טויזענד פונט, און אויך דאס דאזיגע געלד איז פערנוצט געווארען איינגאנצען אויף דייטשלאנד.

און דער חשוב'ער רעדנער פיהרט אויס, אז דער אומגליק פון די דייטשע יודען איז טאקע אומבעשרייבליך, אבער מעהר פון מאראלישען כאראקטער, בעת אין פוילען קען מען מיט א הלוואה פון הונדערט גילדען דורך דער גמ"ח-קאסע ראטעווען א גאנצע יודישע משפחה!

אינטערעסאנט איז די פעסטשטעלונג פון עטליכע רעדנערס, אז אויך מיר דא האבען נישט קיין ריכטיגען דעמאקראטישען רעפרעזענטאטיוון ארגאן, וואס זאל קענען רעדען אין אונזער נאמען. ס'איז אפילו בעשלאסען געווארען, אזא אינסטיטוציע צו שאפען. דער דאזיגער בעשלוס וועט אבער מסתם האבען אזא מזל ווי די בעשלוסען און בעמיהונגען מכוח א ווירטשאפט-ראט און אלע אנדערע קאנסאלידאציע-פרובען. דערווייל איז מען יוצא געווען מיט א טעלעגראפישען אפעל צום „דזשוינט" אין אמעריקא.

אזוי האט אויסגעזעהען די ווארשאווער קאנפערענץ פון די נעמערס — וועגען דער ניו-יארקער קאנפערענץ פון די געבערס וועט כדאי זיין רעדען בעזונדער.

פ. ס.

דער אייזערנער פאנד פון מאראל
פון וואנען קומט דער גרויסער אינטערעס צו דער סאאר-פראגע

דער לאנג-ערווארטעטער פלעביסציט אין סאאר-געביט איז נעכטען פארגעקומען. דער רעזולטאט זיינער וועט זיין בעקאנט ערשט מארגען. איצט שטעלט ער מיט זיך פאר א רעטעניש, וואס איז איינגעשלאסען אין די פלעביסציט-קאסטענס. וואס האט דער פלעביסציט געגעבען? מ'קען נאך אלץ בלויז פערשידענע השערות, מ'קען נאך אלץ רעדען ווי וועגען א זאך, וואס קען אדער דארף געשעהען: וועגען פלעביסציט אין סאאר, וואס האט צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון דער גאנצער וועלט, שרייבט ד"ר מהאן אין „נ. דז.":

מ'קען זאגען, אז ס'וואלט שוין גוט געווען, ווען דורכ'ן פאזיטיוון אויסגאנג פון פלעביסציט וואלט איינמאל פאר אלעמאל פערשוואונדען פון דער וועלט איינע פון די גרויסע סכנות, וואס דראהען דער מענשהייט. פון דער אנדערער זייט קען מען זיך ווינשען, אז צוליב דעם נעגאטיוון רעזולטאט פון פלעביסציט זאל אויפגעטרייסעלט ווערען ביז צו די יסודות דער איצטיגער דייטשער רעזשים, וועלכער איז געבויט נישט אויף רויזען. ס'איז א קלארע זאך, אז אזעלכע מענשען, ווי די, וואס בילדען די הערשענדע פארטיי אין היינטיגען דייטשלאנד, קענען נישט אויף א לענגערע צייט איינהאלטען דעם שלום. ס'איז א קלארע זאך, אז איינער איז חושד דעם אנדערען אין הונדערטער מיאוסקייטען און האלט איהם פאר פעהיג צו כל'-ערליי אינטריגעס און צו יעטווידען פעררעט. אין ערגסטען פאל וועט מען זאגען, אז דער אדער יענער איז ערמארדעט געווארען צוליב א טעות, ווי מ'ערקלערט איצט די ערמארדונג פון שלייכערן. אינטערעסאנט איז, וואס שלייכערס אנהענגער זענען פון אזא מין אויסטייטש פולשטענדיג בעפרידיגט. סוף כל סוף — אייביג קען אזא רעזשים נישט דויערן. ס'איז בעקאנט דער וויץ וועגען 2 הינד, וואס האבען זיך אזוי לאנג ארומגעריסען צווישען זיך ביז פון ביידע זענען געבליבען צוויי וויידלען. אזוי וועט אויך דאסמאל פון ביידע צדדים מעהר נישט איבערבלייבען. אויב דער פלעביסציט אין סאאר-געביט וועט זיין פאר דייטשלאנד נישט גינסטיג, איז פערשטייט זיך מעגליך, אז ס'וועט עפענען די אויגען פון די ברייטע מאסען אין לאנד אויף דער אמת'ער לאגע אין אינטערנאציאנאלען מאסשטאב; אבער פון דער אנדערער זייט איז אויך מעגליך, אז אזא נאציאנאלע מפלה וועט פערשטארקען די פאטריאטישע געפיהלען און ווידער וועט דאס פאלק זיך זאמלען ארום די איצטיגע מושלים, ווי ארום די, וואס טוען אלעריינג, כדי דעם פאטריאטיזם, ווי זיי פערשטייען איהם איינצוהאלטען ביים זיד-פונקט.

טעארעטיש איז שווער פעסטצושטעלען, וואס איז פאר דער וועלט בעסער: א פאזיטיווער אדער א נעגאטיווער רעזולטאט פון פלעביסציט. פערשטייט זיך, די שטימונג פון דער גאנצער וועלט איז, אז ס'זאל וואס גיכער און גרינדליכער ארפגעווארפען ווערען דאס, וואס איז אזא אונגעהויערע לאסט פאר דער מענשהייט. ס'איז אפשר נאך נישט געווען אזא פאל אויף דער וועלט, ס'זאל צווישען מענשען הערשען אזא איינשטימיקייט בנוגע דער פארם פון א רעגירונג און בנוגע א גרופע מענשען, וואס זענען געקומען צו דער הערשאפט אין א לאנד. צי האט עמיצער געהערט אמאל וועגען אזא פולשטענדיגער איזאלאציע פון א לאנד, ווי ס'איז איצט דער פאל דייטשלאנד? די איזאלאציע וואלט געווען נאך א גרעסערע, ווען נישט די מורא פאר דעם, וואס די שווערע פערצווייפלונג קען ביי דעם פאלק ארויסרופען. די דייטשען שטיקען זיך און זיי האבען נישט קיין מעגליכקייט פונאנדערצוראזען די שטריק, מיט וועלכער זיי האבען זיך אליין ארומגעבונדען דעם האלז. קיינער הערט נישט און קיינער גלויבט נישט אין די דעקלאמאציעס פון געבעלס'ן, ווייזט אויס ס'עקזיסטירט א מין מאראלישער אינסטינקט פון זעלבסטפערהיטונג, וואס דערלאזט נישט צו דער נשמה דאס, וואס איז צום געמיינסטען, צום ערגסטען ווייזט אויס, ס'איז פאראן אזא אייזערנער פאנד פון מאראל, וואס פערהיט פאר ענטגילטיגער געמיינהייט.

אהן ספק, די וועלט אינטערעסירט זיך מיט סאאר, רעדט און דענקט וועגען איהר, נישט דערפאר, ווייל דאס ווינקעל שטעלט מיט זיך פאר עפעס א בעזונדערען מאראלישען אדער מאטעריעלען ווערט. די וועלט האט נאר עפעס א מין פארגעפיהל, אז די סאאר קען ענדליך א וואקעל טון דערמיט, וואס מ'פיהלט אלס שאנדע. די וועלט ווייס גאר נישט, וואסער וועג פיהרט זיכערער און שנעלער צום ציל.

דאס בינטער רויבערישע שבטים
וואס קרענקען אויף א מאניע פון גרויסקייט
איטאליענישער שריפטשטעלער וועגען דער גערמאנישער ראסן-טעאריע

דער בעריהמטער איטאליענישער שריפטשטעלער דזשיאוואני פאפיני, דער פיאנער פון פוטוריזם, דער איניציאטאר פון פערשידענע גרויסע ליטערארישע אונטערנעהמונגען אין איטאליען, האט זיך לעצטענס ארויסגעזאגט וועגען דער דייטשער ראסען-טעאריע. מיט טיפער קולטור און מיט א גרויסען שרייבערישען טעמפעראמענט רעכענט זיך אפ מיט דער דייטשער ראסען-טעאריע, מיט דער בלומרשטער אויסדערוועהלטקייט פון דער דייטשער ראסע. ס'איז א גאנץ קאמישע זאך, שרייבט פאפיני, וואס צווישען אלע פארגעבענער פון דער ראסען-טעאריע, אנהויבענדיג פון טאציט'ן ביז גאבינא זענען כמעט איינגאנצען נישטא קיין דייטשען. אפילו ראזענבערג אליין, אלס דער גרויסמייסטער פון ראסיזם, איז געבוירען געווארען אין ריגע און נישט די דייטשען, נישט די רוסען האבען איהם נישט געוואלט אנערקענען פאר דעם זייעריגען. די דייטשען זענען אזוי גרויס, אזוי הויך און אויסדערוועהלט איבער אלע אנדערע פעלקער, אז זיי זענען אפילו אליין נישט געווען פעהיג אויסצוטראכטען א טעאריע, וואס זאל פון זיי מאכען די קווינטעסענץ פון דער מענשהייט, די אויסדערוועהלטע פון אלע אויסדערוועהלטע.

פאפיני ווייזט אן, אז ביי יעדען פאלק איז אין א געוויסען פעריאד פון זיין געשיכטע געשאפען געווארען א מין גלויבען אין זיין אייגענער אויסדערוועהלטקייט צווישען אלע אנדערע פעלקער, א גלויבען אין א ספעציעלער שליחות, וואס איז פאר'ן פאלק בעשטימט אויף דער וועלט, וואס קען נאר דורכ'ן געגעבענעם פאלק אויסגעפיהרט ווערען. דער גלויבען איז אזא מין מיטיש געהערט צו די שטריכען פון כמעט אלע פעלקער אין דער וועלט. ס'הייסט, אז די דייטשען האבען דא נישט ערפינדען קיין שום נייעס.

מ'דיסקוטירט, שרייבט פאפיני, וועגען ראסען, פונקט אזוי ווי עטנאלאגיע וואלט געווען פונקט אזא גענויע און פרעציזע וויסענשאפט ווי געאמעטריע. אבער אין דער ווירקליכקייט טיילען איינינגע געלעהרטע איין די מענשהייט אין דריי ראסען, ווידער אנדערע ציילען אן 60 ראסען, נאך אנדערע ווייזען אויף, אז אלע ראסען זענען צונויפגעמישט און אז ס'איז גאר אונמעגליך אפצוטיילען און צו אונטערשיידען איין ראסע פון דער אנדערע. איבעריגענס, ווען ס'וואלט אפילו געווען א מעגליכקייט איינצוטיילען די מענשהייט אין ראסען, דאן צי לערנט אונז נישט די געשיכטע, אז יעטוועדער פאלק גייט דורך זיין אייגענער ענטוויקלונג, וואוקס און מפלה און דעריבער קען מען לגמרי גארנישט רעדען וועגען וועלכער ס'איז נישט שטענדיגער דערהויבענקייט?

„די פערגעטליכונג פון דער ראסע, שרייבט פאפיני, קען זיין א רעזולטאט נאר דערפון, וואס א בעזיגט פאלק גארט און זוכט א מין אופן פון נקמה, א מין סאטיספאקציע". אט די פערגעטליכונג פון איינענעם פאלק דאס איז א מין „בעוויז פון שלעכטען ווילען". פאפיני דערמאנט, אז צווישען די „גרויסע" דייטשען זענען פאראן פיל פון גאר פרעמדער אפשטאמונג: אזעלכע זענען שאמיסא, די בוא רעימאן — זיי האבען געשטאמט פון די פערטריבענע פראנצויזען; מענדעלסאן, היינע און מארקס זענען געווען יודען; קאנט האט געשטאמט פון שאטלענדער; ברענטאנא איז ארויסגעקומען פון אן'איטאליענישער משפחה; ביי קייזערלינג'ן און די אדערען פליסט סלאווישע בלוט א. א. וו.

בעזונדערס ליידענשאפטליך און שארף זענען יענע טיילען פון פאפיניס אפהאנדלונגען, וואו ער בעווייזט, אז די פרוידיסטען וואלטען מיט רעכט אנגערופען די דייטשע ראסען-טעאריע דער „קאמפלעקס פון רעקאמפענסאציע." די דייטשען, צו וועלכע אלע ציוויליזירטע פעלקער פון מיטעלאלטער האבען זיך בעצויגען מיט פעראכטונג, זוכען איצט א מין רעקאמפענסאטע, שטעלענדיג זיך העכער פאר אלע אנדערע. אלס בעווייז דערמאנט פאפיני דעם פאקט, וואס דאס ווערק פון דייטשען פילאזאף פיכטע, זיין אפהאנדלונג וועגען דייטשען פאלק איז ערשינען דירעקט נאך די נצחונות פון נאפאלעאנען, פונקט אזוי ראזענבערגס „דער מיטאס פון 20-טען יאהרהונדערט" איז ארויס א פאר יאהר נאך דער דייטשער מפלה אין וועלט-קריג.

די דייטשען שטיקען זיך פון זייער אייגענעם וואוט, ווען זיי דערמאנען זיך זייער געוואלדיגער מפלה. דער ראסיזם, שרייבט פאפיני, איז נאר א מאסקע, דאס איז א מין לאקירטע פאלשע וויסענשאפט און געפעלשטע געשיכטע, וואס דארף פערדעקען די אייביגע גערמאנישע גאווה. אט די זאמלונג פון רויבערישע שבטים, וועלכע אפילו ביסמארק האט נישט בעוויזען צו פעראייניגען, קרענקט נאך אלץ אויף גרויסקייט-מאניע. דער נארישער דייטש, וואס האט בעקומען די מאכט, ווערט אנערקענט פאר א מין האלב-גאט, בעת דער געניאלער לאטיינער איז ביי זיי נאר א שארלאטאן, וועלכען ס'האט אפגעגליקט.

פאפיני בעווייזט צום סוף, אז ראסיזם איז נאר א נייע פארם פון דייטשען אטעאיזם. פאפיני זעהט אין דייטשען ראסיזם א בעוועגונג, וואס איז געווענדעט געגען רוים און ער שרייבט: „די דייטשען קענען נישט איבערטראגען די גרויסקייט פון רוים, זיין אידעע, זיין רעכט. דאס איז א ווארעניש פאר די איטאליענער. וועלכע האבען נאך וועלכע עס איז נישט אילוזיע."

דאָס לעבען אין ארץ־ישראל

דאָס געזעץ וועגן לאָקאַטאָרען־שוץ אין תל־אביב פאַרבלייבט ווייטער

תל־אביב. דאָס קרייז געריכט האט נעכ־טן אַרויסגעטראָגן דעם פסקן דין וועלכער וואַרפט פולשטענדיג אָפּ די אַפּעלאַציע פון די הויזוואירטען מבטל צו מאַכען דאָס געזעץ וועגן לאָקאַטאָרען־שוץ און אנערקענט די יורידישע רעכט פון תל־אביבער שטאָט־געריכט בנוגע דאָס געזעץ וועגן לאָקאַטאָ־רען־שוץ.

דער פסק־דין וועגן דער דאָזיגער וויכטיגער פראַגע האט אַרויסגערופען גרויס צופרידענקייט אין די ברייטסטע קרייזען פון תל־אביב.

כדאי צו פאַרצייכענען, דאָס אַלס פאַרטיידיגער פון לאָקאַטאָרען־שוץ געזעץ איז אַרויסגעטרעטען דער בעקאַנטער היגער אַדוואָקאַט יהודה פרענקעל, וועלכער שטאַמט פון לאָדז.

(ספעציעלע לעצטע ידיעות)

ביי געשאַפענעם קולטור פאָנד אויפן נאָמען פון פאַרשטאָרבענעם ח. נ. ביאַליק.

קאַפּיטאַן פון דער רומענישער שיף „דאַציאַ“ פאַרמשפּט אויף 6 חדשים תפיסה פאַר אַריינשמוגלען אומלעגאַלע אימיגראַנטען

חיפה. גרויס אויפזעהן האט דאָ אַרויסגערופען דער פסק דין פון געריכט, לויט וועלכען דער קאַפּיטאַן פון דער רומענישער פּאַסאַזשיר־שיף „דאַציאַ“ איז פאַרמשפּט געוואָרען אויף א האַלב יאָהר תפיסה און פופציג פונט שטראָף, פאַר פאַרבאָטענעם אַריינשמוגלען אין לאַנד 35 אומלעגאַלע יודישע פּאַסאַזשירען וועלכע ער האט געפיהרט, מיט זיך אויף דער שיף.

בעת די שיף האט זיך דערנעהענטערט צום חיפהער פאַרט, האט דער קאַפּיטאַן געפּרובט זיך משתדל זיין וועגן אַראָפּלאָזען די דערמאָנטע אומלעגאַלע עולים, צו דעם צוועק האט ער זיך פאַר־שטענדיגט מיטן פאַרט אָפיציר, וועמען ער האט פאַרגעלייגט דרייסיג פונט שוחד פון א פּאַסאַזשיר. דער פאַרט־אָפיציר האט צוגעזאָגט זיך מיישב צו זיין, און בינתים צווישען געטון וועגן דעם דעם עמיגראַציע־דעפּאַרטאַמענט און דעם פאַרט־קאָנטראָל. נאָך א קליינע בעראַטונג צווישען די אויבענדערמאָנ־טע אינסטאַנצען איז בעשלאָסען געוואָרען דעם שיפס־קאַפּיטאַן אַריינצופיהרען אין א „נעץ“, און איהם כאַפּען אויף דער „היסער מיכט“, דער פאָרט־אָפי־ציר איז אוועק צום שיפס־קאַפּיטאַן און איהם צו־וויסען געטון וואָס ער בעשטעהט אויפן געשעפט און פאַרלאַנגט די צוגעזאָגטע מטבע.

דער שיפסקאַפּיטאַן האט געגעבען דעם פאַרט־אָפיציר ביינציג פונט פאַר דריי פּאַסאַזשירען וועלכע זענען אַראָפּ אויף א קליין דאַמפער־שיפעל אין דער בעגלייטונג פון קאַפּיטאַן, ווען דאָס דאַמפער־שיפעל איז צוגעקומען צום טאַמע פאַרט איז דאָס שיפעל אַרומגערינגעלט געוואָרען פון פּאָליציי, וועלכע האט אַלעמען אַרעסטירט.

דער שיפס־קאַפּיטאַן האט תיכף צוזאַמענגענומען געבראַכט דעם פסק דין, די אומלעגאַלע עולים זיצען נאָך דערווייל אין תפיסה און וואַרטען אויף דעם אורטייל.

וויקטאָר טשערנאָוו אנגעקומען קיין ארץ־ישראל

תל־אביב, דאָ איז אָנגעקומען דער חשו־בער מיטגליד פון סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָ־נאַל וויקטאָר טשערנאָוו, וועלכער איז דער אָפיציע־לער גאַסט פון „הסתדרות העובדים“ אין א״י.

וויקטאָר טשערנאָוו איז געקומען לויט דער איינ־לאַדונג פון דער „הסתדרות“ צו זעהן ארץ־ישראל דעם יודישען אַרבייטער־צבור בעת זיין אַרבייט און קאַמף.

דער גאַסט וועט האַלטען א רייה פאָרטראַגען אין די גרעסערע יודישע שטעט, קאָלאָניעס און אַר־בייטער־קבוצים.

מיטגרינדער פון יודישען לעגיאָן קאָלאָנעל סאַמועל אין ארץ־ישראל

ירושלים. אין לאָקאַל פון די געוועזענע א״י לעגיאָנערען „מנורה“, איז דאָ פאָרגעקומען א פייערליכער באַנקעט לכבוד דעם אָנקומען פון קאָ־לאָנעל סאַמועל, איינער פון די גרינדער און פיהרער פון יודישען לעגיאָן בעת דער וועלט־מלחמה.

אין דער פייערונג האָבען אנטייל גענומען פיל אָנגעזעהענע יודישע פערזענליכקייטען פון גאַנ־צען לאַנד, צווישען זיי, די מיטגלידער פון דער יודישער אַגענץ, בן צבי, יצחק גרינבוים, און שאַר־טאָק.

די פעסט־רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף די גרויסע היסטאָרישע פאַרדינסטען פון קאָלאָנעל סאַמועל אַלס פיהרער פון יודישען לעגיאָן, וועלכער האט פיל בייגעשטייערט צו דער ווידערבאַוּונג פון ארץ ישראל און פאַרגלייכט די גרויסע ענטוויקלונג פון א״י פון יענער צייט ביז היינט. דערביי איז אויס־געדריקט געוואָרען די האָפנונג, דאָס דער דאָזיגער בעזוך פון אזא וויכטיגער פערזענליכקייט ווי קאָלאָנעל סאַמועל, וועלכער פאַרנעהמט אויך ביים היינטיגען טאָג, א זעהר חשובען אָרט אין דער ענגלישער גע־זעלשאַפט אין לאָנדאָן וועט ברענגען נוצען דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון א״י.

קאָלאָנעל סאַמועל האט אין זיין ענטפער אויס־געדריקט זיין ענטציקונג מיט דער לאַגע וועלכע ער האט אָנגעטראָפען אין א״י און צוגעזאָגט צו פאַרטיפען די האָפנונגען וועלכע מ׳לייגט אויף איהם אַרויף.

דער מופטי פערלאַנגט א הלוואה פון דער א״י רעגירונג בכדי צו קעמפען געגען די יודען

ירושלים, עס איז דאָ בעקאַנט געוואָרען, אַז צווישען דער א״י־רעגירונג און דעם ירו־שלימער מופטי, דעם בעקאַנטען יודען־העצער, ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען א הלוואה פון הונדערט טויזענט פונט פאַר דעם מוסולמענישען אויבערראַט (וועלכער ווערט אָנגעפיהרט דורכ׳ן אוצר היתומים דעם מופטי).

דאָס געלד, וויל דער מופטי פערווענדען אויף אָפּצוקויפען באָדען פון די בעדואינער פון באר שבע וועלכע געפינען זיך אין זעהר א שלעכטען מצב און דראָהען דאָס אויב דער מופטי וועט פון זיי נישט אָפּקויפען דיעזער באָדען, וועלען זיי איהם פערקויפען די יודען.

עס איז קשה צו גלויבען דאָס די א״י רעגירונג וועט זיך ערלויבען אויף אַזא האַנדלונג, צו באַר־גען געלד, וואָס איז איינגעפלאָסען פון יודישע הענד, בכדי מיט דעם דאָזיגען געלד, זאָל דער מופ־טי קאָנען פיהרען א העצע קעגען דעם יודישען ישוב.

פּראָפ. ווייצמאַן פּאַרזיצענדער פון ביאַליק־פאָנד

תל־אביב. דאָ האט אַרויסגערופען א גרויס צופרידענקייט די ידיעה, דאָס פּראָפ. ווייצמאַן האט אָנגענומען דעם אַמט פון פּאַרזיצענדער פון

אַלטער אַמעריקאַנער — א מערדער און מענשען־פרעסער

(בריף פון ניו־יאָרק)

דער מאָנסטער־מערדער, אזוי ווערט אָנגערופען אַלבערט פיש, א 65־יאָהריגער ווייסער מאַן, וועמעס מערדערישע פערברעכענס קענען נאָר פערגליכען ווערען צו די מערדערייען פון דעם דייטש פּיין האַר־מאַן, וועלכער איז נישט לאַנג געמשפּט געוואָרען אין האַנאָווער דייטשלאַנד.

ס׳איז ערשט צוויי טעג, אַז די פּאָליציי גראָבט די ערד אַרום דער פערברעכערישער נעסט פון אַל־בערט פיש אין וועסט שעסטער געגענד, נעבען ניו־יאָרק, און מ׳האט שוין אויסגעגראָבען איבער דריי־סיג ביינער, וועלכע זענען זעהר ענליך צו מענשלי־כע, מ׳גלויבט אַז מ׳האט דאָ צו טון מיט דעם ערג־סטען מערדער פון מאָדערנע צייטען.

פון די צוויי הונדערטע בלוט־דורשטיגע בעשע־פענישען איז דעם דייטש האַרמאַנס געשטאַלט ווייניגער זונדערבאַר, ווי דעם צווייטענס. דער דייטש איז געווען א עפּילעפּטיקער און א האָמאָסעקסואַ־ליסט. און האט געשטאַמט פון אָרימע עלטערען. ער האט זיך געוואַלגערט אין רינשטאָ־קען - געוואָרען א מסור, פאַר דער געהיים־פּאָליציי און אונטער איהר פלעגט ער פערנאַ־רען הונגעריגע יונגע יונגלען, די געשפייזט און שפּעטער אויפגעשניטען די גורגעל. העלזער זיי זענען געשלאָגען. איידער מען האט איהם אָפּגעהאַקט זיין קאָפּ, האט ער אַרויסגעגעבען דעם פּלאַץ וואו ער האט געהאַט בעהאַלטען די ביינער פון פערציג אומגליקליכע קרבנות זיינע.

דער אַלטער פיש האט אין חודש יוני פון 1923 פּלוצים דערפיהלט א פערלאַנג צו האָבען דעם פער־גניגען צו עסען מענשליך פלייש און טרינקען מענשליך בלוט; דער געפיהל איז צו איהם געקומען. זאָגט ער, אַלס רעזולטאַט פון לייענען וועגען די קאַ־ניבאַליסטישע מעשים פון אַייעבט און ער האט אָנ־געהויבען לויערען אויף זיינע קרבנות.

יענעם זומער האט פיש געלייענט אַן אַנאָנס, אין א צייטונג, אַז א 18־יאָהריגער בחור זוכט א שטעלע, אַלס א פאַרם־אַרבייטער. פיש האט זיך אַר־ויסגעלאָזט אויפן אָנגעגעבענעם אַדרעס, און איז אָנגעקומען אין הויז פון דער פאַמיליע אַלבערט באַד, וועלכע האָבען געוואוינט אין 406 וועסט 15־טע גאַס א אָרימע געגענד פון ניו־יאָרק. די פאַמיליע וועלכע איז בעשטאַנען פון אַלבערט באַד, זיין פרוי און דריי זוהן און צוויי טעכטער האט געלעבט אין גרויס אָרימקייט. פיש האט דערציילט, אַז ער האט אַן אייגענע פאַרם אין דזשוירזי שטאַאַט, און איז גרייט אָנשטעלען זייער 18־יאָהריגען בחור אַלס אַר־בייטער.

צורעדענדיג זיך מיט די עלטערען פון דעם בחור, וועלכער איז גראַד דאַן נישט געווען אין הויז האט ער אויסגעפינען אַז אויך זייער זוהנס א חבר זוכט אזא שטעלע, פיש האט אויך איהם צוגעזאָגט אַן א מין שטעלע. ער האט געמאַכט א זעהר פיינעם איינדרוק אויף די אָרימע מאַרס ווייל ער האט גע־רעדט מיט אַן איבערצייגענדיגען אקצענט און ס׳האט אויסגעזעהן אַז דער אַלטער דזשענטלמען וועט נישט קענען טשעפּען א פליג אויף דער וואַנד. דער יונגער עדוואַרד באַד איז אָנגעקומען. [illegible] בעקענט מיט פיש׳ן איז [illegible] נישט געהאַט קיין אהנונג, אַז ער איז דער קרבן. יעמען פיש האט זיך אָנגע־מערקט אין זיין מחשבה, קומענדיג אין דעם הויז מיט דעם געדאַנק פון מאָרד אין זיין מוח... דאָס פינפטע קינד פון די באַדס א וואונדערשעהן מייד־עלע, פון צעהן יאָהר, גרייס, האט זיך געשפּילט אין צווייטען צימער, ווען זי איז אַריינגעלאָפען אין צווייטען צימער, האט פיש זי געבעטען זעצען אויף זיין שויס, דאָס קינד האט עס געטון, מיט א זיסען שמייכעלע אויף איהר ליכטיגע פנים... פאַרוואָס זאָל זי עס נישט טון? דער פיינער פרעמדער איז דאָך דערצו א פריינד, די אָרימע געפּלאָגטע מאַמע האט אָנגעקוואָלען וואָס איהר בכור קריגט א שטעלע ביי אזא ליבענסווירדיגען מענש....

פיש האט פערבראַכט אין דעם הויז א היבשע צייט און איז אַוועקגעגאַנגען, צוזאָגענדיג קומען דעם צווייטען טאָג, כדי צו נעהמען דעם בחור אויף דער צוגעזאָגטער שטעלע, דעם צווייטען טאָג איז אָבער אָנשטאָט איהם, אָנגעקומען א טעלעגראַמע, אַז צו־ליב געוויסע פלענער קאָן ער נישט קומען ביז דעם צווייטען זונטאָג. אין דעם בעשטימטען טאָג איז ער געקומען פריינדליך און ליבענסווירדיג ווי פריהער, האט ווידער פערבראַכט מיט די עלטערען און קינ־דער, זיך געשפּילט מיט דער קליינינקער גרייס, זי צוגעטוליעט צו זיך אויף זיין שויס, ווען ער האט דערציילט עדוואַרדען מיט זיין חבר ווילי קאָרמעס וועגען דעם פאַרביגען לעבען אויף דעם פאַרם, אָבער אויף דעם פאַרם, פאָהרען די אַלע ערשט מאָר־גען. מאָנטאָג, פּלוצים האט דער אַלטער זיך דערמאָנט אַז זיין שוועסטער וועלכע וואוינט אויף דער 135־טער גאַס לעבען קאָלומבוס אַוועניו, פּראַוועט היינט א שמחהלע פאַר איהרע קינדער, און ס׳וואָלט נישט געווען מעהר ווי רעכט, אַז די באַדס זאָלען לאָזען די קליינע גרייס געהן מיט פיש׳ן צו דער שמחה, די מאַמע, נישט דערוואַרטענדיג קיין שלעכטס, האט אויסגעפּוצט איהר טעכטערל אין א שעהן ווייס קליי־דעלע מסתם דאָס איינציגע וואָס דאָס אָרימע אומגליקליכע קינד האט פערמאָגט. מיט פרייד זי איבערגעגעבען דעם פיינעם נייעם פריינד זייערען, דאָס קינד האט אַריינגעשטופּט איהר צאַרט הענטעלע אין דעם אַלטענס ווייכער האַנד וועלכע האט אויסגעצאַ־פּעלט דערפיהלענדיג דעם וואַרימען שטראָם פון דעם קינדס הענטעל... די אָרימע מאַמע האט נאָכגע־קוקט מיט שיינענדיגע אויגען איהר קינד מיט דעם אַלטען פיש, וועלכער איז אַרויס אַריין אין א שפּילצייג געשעפט צו קויפען פאַר זיין צאַרטער בע־גלייטערין א פּאַפּירען מיצעל, וועלכעס זאָל זי בעצי־רען אויף דער כלומרשטער שמחהלע, וואו זיין שוועסטערס קינדער פערברענגען....

און דאָס קינד איז אַוועק אויף אייביג. אזא פאַרם האט נישט עקזיסטירט און קיין שוועסטער אויף 135־טער גאַס האט קיינמאָל נישט געלעבט..

פיש האט דאָס קינד אַוועקגעפיהרט אין א פער־לאָזטען הויז, אויף א אומבעוואוינטער געגענד אין וועסטשעסטער קאַונטי, אויסער דער שטאָט דאָס הויז איז געווען אַרומגערינגעלט מיט פיל פלאַנצונ־גען, דאָס קינד האט זיך דערפרייט מיט דער גע־געגנד, אַרומגעלאָפען פריילעך, געשפּרונגען. גע־טאַנצט און געזונגען... דער בליהענדער זומער האט דערפרישט איהר יונג האַרץ... דער אַלטער פיש איז אַריין אין הויז זעהען צי אַלעס איז ווי ער האט זיך פאָרגעשטעלט. אַדער צוגעגרייט.

„כ׳האָב אַרויסגעקוקט פון הויז און געזעהען דאָס מיידעלע קלייבען בלימעלעך האָב איך זי אַריינ־גערופען; איהר קינדערישער פריילעכער געלעכטער וועלכער האט זיך געטראָגען פון ווייטען, האט מיך שרעקליך געריצט. נאָר אָט לויפט זי, דאָס נפש׳ל.. וועלכע איך וועל באַלד דערהרגענען און דאָס וועט מיך קיהלען. אַזוי זאָגט דער מערדער אין זיין ווידוי, איצט, ווען מ׳האט איהם ענדליך געכאַפּט נאָך 6 יאָהר אַרומזוכען... „כאָטש איך האָב אַלעמאָל גע־וואָלט הרגענען א יונגעל האָב איך אָבער געפיהלט אַז מיינע געדאַנקען וועלען זיין בעפרידיגט מיט דער קליינער גרייס, כ׳האָב זיך אויסגעטון נאַקעט כדי מיינע קליידער זאָלען נישט בעפלעקט ווערען מיט איהר בלוט... און איך האָב די אַריינגערופען. ווען זי איז א לוסטיגע א שפּרינגענדיגע אַריין אין הויז און מיך געזעהען, האט זי זיך דערשראָקען און קוויטש געטון, אָבער איך האָב זי שנעל א כאַפּ געטון און אויסגעוואָרפען אויף דער ערד. איך האָב געוואָלט פערמאַכען איהר מויל מיטן [illegible]... זי האט זיך געוואָרפען, געשלאָגען מיט די פיסלעך, און כ׳האָב געהאַט א שווערען קאַמף דורכצו־מאַכען. די איינצעלהייטען... כ׳האָב זיך אַרויסגע־וואָרפען אויף איהר און די אָנגעהויבען שטיקען, עס האט מיר גענומען א גאַנצע האַלבע שעה זי צו דערוואַרגען... כ׳געדענק ווי איהר פּנימ׳ל איז גע־וואָרען וואָס אַמאָל בלויער און בלויער, ווען איך האָב פּלוצלינג דערהערט א קלאַפּ פון א טיר אויבען... כ׳האָב זי אָפּגעלאָזט אויף א פּאָר סעקונדען. און בין אַרויף. ס׳איז אָבער נאָר געווען דער ווינט וואָס האט די טיר פערקלאַפּט... דערנאָך האָב איך זיך גענומען ענדיגען מיין אַרבייט, צושניידענדיג איהר קעפּעלע מיט מיין מעסער, וואָס איך האָב געהאַט און צוהאַקענדיג איהרע גלידערלעך מיט א זעג און האַק, וואָס איך האָב אָנגעגרייט... אָבער איך האָב זי נישט אַטאַקירט.... זי, איז געשטאָרבען אומשולדיג און ריין ווי זי איז געווען אין טאָג פון איהר געבוירען“....

דאָס איז די שרעקליכע ווידוי, וואָס אַלבערט פיש האט געגעבען דער פּאָליציי. שטעהענדיג פאַר די אויספאָרשער, מיט א רוהיגער מינע, דריקענדיג מיט דאַרע צוקנייטשטע הענד זיין הויט און אויס־פיהרענדיג מיט א רעאַליסטישער פאַנטאַזיע די גע־שעהעניש... „ווען מען וואָלט מיך נישט געכאַפּט וואָלט איך סיי ווי איינגיכער זיך אויסגעגעבען... איך בין אַן אַלטער מאַן און האָב נישט ווייט צו געהן... איך בין מיד און עס פרייט מיך וואָס איהר האָט דאָס אַלץ אויסגעפינען...

„עפּעס האט מיך בעהערשט.... עפּעס האט מיך בעהערשט....“ האט ער שפּעטער געהאַלטען אין איין מורמלען, קוקענדיג אויף דער ערד....

זעקס יאָהר צייט האט מען אַרומגעזוכט דעם מערדער פון גרייס באַד... און קיין שפּור — די אומגליקליכע עלטערען האָבען נאָך דעם גרויסען אומגליק פערלאָזט זייער היים. אָבער אויך אויפן נייעם אַדרעס האט מען זיי נישט געגעבען קיין רוה, און אָפט פלעגען אָנקומען בריף פון פערשידענע משוגעים, וועלכע פלעגען זיך אָנגעבען אַלס די מער־דער. די פּאָליציי האט שוין געהאַט אויפגעגעבען יעדע שפּור פון דער מערדעריי נאָכדעם ווי מ׳האט שוין אפילו איין מאַן געמשפּט פאַר דעם מיידעלעס מערדער און איהם געמוזט בעפרייען צוליב מאַנגעל אין בעווייזען.....

און דעטעקטיוו ווילליאַם קינג, האט זיך אָבער פערלעגט ער מוז אויפלעזען די גרויסע געהיימניש פון גרייס באַד׳ס פערשווינדען... ער האט געהאַלטען און איין נאָכפאָלגען די אָנגעקומענע בריף און זיך פּראָבירט מיט א בריף טאַקע פון דעם מער־דער, וועלכער איז געווען געשיקט צו דער אָרימער מוטער אונטער א פערשטעלטען נאָמען.

אָנגעבענדיג אַז דער שרייבער ווייסט פון דעם מאָרד און וואָס ס׳איז געוואָרען מיט גרייס באַד.... א צווייטע מאָל האט דערזעלבער שרייבער געשיקט פאָלגענדען בריף, וועלכער האט פערשטאַרקט דעם בעווייז, אַז דער שרייבער ווייסט טאַקע פון דער זאַך: „איך האָב דערהרגעט דיין קינד, ווייל עפּעס האט מיך בעהערשט.... כ׳האָב געהאַט א ברודער, וועלכער האט געדינט אין דער אַמעריקאַנער אַר־מעע אין 1894. ער איז געווען אין כינא און איז געווען געצוואונגען צו עסען מענשליך פלייש.... די איידיע האט מיך פערכאַפּט.... ס׳איז געלעגען אין מיין מוח. איך האָב אָנגעהויבען לייענען וועגען אַזעלכע זאַכען, א בערימטע וועגען דער [illegible] צום באָרד פּאָל וואו מ׳האט געצוואונגען קאַניבאַלען צו זעהן, ווער וועמען ס׳וועט אויפעסען“....

דער דעטעקטיוו האט געפאָרשט פון וואַנען דער בריף קומט. און ענדליך איז ער געקומען אויף א שפּור, אָבער דער שרייבער האט שוין דאָרט נישט געוואוינט, מען האט איהם איבערגעגעבען אַז דער שרייבער קריגט זיינע בריף אין א געוויסען פּאָסט אַמט, ער איז אַוועק און דאָרט געוואַרט ביז דער אַלטער פיש, א צט בעקאַנט אַלס אַלבערט האַוואַרד, איז אַריינגעפאַלען אין זיינע הענט.... ווען מען האט פיש׳ן אַרעסטירט אין דעטעקטיוו האט ער נישט פיל געוואַרט און באַלד געפיהרט די אומגליקליכע עלטערען און די פּאָליציי צום פּלאַץ, וואו ער האט דעם מאָרד בעגאַנגען און געהייסען גראָבען. מען האט געפונען די ביינדעלעך פון גרייס איינגעוויקעלט אין א [illegible] שטיקלעך שמאַטעס....

ב. אסטראָך.

Dr. REICHER
פּאַלודביאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג.
ספּעציעלע בעראַטונגען און פּסיכאָ־אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—אָוענד.

קלאַנג־סינאָ־טעאַטער
Zachęta
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער־פּראָגראַם!
— I —
„פערבאָטענע מעלאָדיע“
גרויסער עגזאָטישער פילם. — אין דער הויפּט־ראָלע JOSE MOJICA
— II —
די שטים פון א פערמשפּט'ן
פילם פול מיט ליבע, טערראָר, פערברעכען און אַפּאַטיע. — אין די הויפּט־ראָלען:
Lucjen Muratore, Vera Correne
2 אַנהויב פון די סעאַנסען: שבת און יום־טוב אַ 1 א זייגער. געוועהנליכע טעג 4 נאָכמ.

אַ רב דערציילט ווי מ'האָט איהם געפּײַניגט אין נאַצישע לאַגערען

— 2. —

„ווען מיר האָבען געטון די דאָזיגע עקעלהאַפֿטע אַרבייט זענען מיר בעוואַכט געוואָרען פֿון די שטורמיסטען, וועלכע זענען געשטאַנען לעבען אונז און זיך געוויצעלט. די קולטורעלע דײַטשען פֿון 20־טען יאָהרהונדערט איז זעהר געפֿעלען געווען, וואָס אַ רב און דריי הויפּט־פֿאָרשטעהער פֿון דער יודישער קהלה שטעהען און רייניגען וואַסער־קלאָזעטען... אָבער דאָס איז נישט געווען גענוג, זיי האָבען פֿאַרטראַכט אַן אַנדער שפּיצעל.

„צוערשט האָבען די באַרבאַרען געגעבען אַ־רבאַ מאַנסן אַ גומענעם שטעקען אין האַנד און איהם געהייסען, ער זאָל מיך שלאָגען. מיר זענען אַלע פֿאַרציטערט געוואָרען. דער קהלה־פֿאָרשטעהער אַ־רבאַ גאַנס האָט געגומען ווײַנען און געבעטען זיך זיי זאָלען איהם נישט צווינגען צו אַזאַ שענדליכע טאַט. וואָס מעהר אָבער אַ־רבאַ גאַנס האָט זיך געבעטען אַלץ מעהר האָבען די שטורמיסטען געלאַכט און בעשטאַנען דערויף, אַז ער זאָל טון, וואָס מען הייסט איהם. אַ־רבאַ גאַנס האָט זיך אָבער עקשנ'עט. די באַרבאַרען האָבען איהם דערפֿאַר אויסגעפּייטשט די ציהן און צושניטען די נאָז. איך האָב נישט געקענט צוזעהן זײַנע לײַדען און מיט טרעהרען איהם געבעטען, אַז ער זאָל מיך שלאָגען מיט'ן גומענעם שטעקען. איך האָב איהם ערקלערט, אַז די ווערמאַגען וועלען מיר ווייניגער וועהטון ווי צוזעהן זײַנע לײַדען.

„און אַ־רבאַ גאַנס, דער ראש־הקהל פֿון ראַטיבאָר, האָט געמוזט שלאָגען זײַן אייגענעם רב פֿון דער אייגענער קהלה. ווען דער גומענער שטעקען איז געפֿאַלען אויף מײַן פּלייצע האָבען מיר ביידע געוויינט ווי קליינע קינדער.

„אָבער ווי עס ווײַזט אויס, איז צו דער נידערטרעכטיגקייט פֿון די נאַציס גאָר נישטאָ קיין גרענעץ. די ווילדע בעסטיאַליטעט, די קרענקליכע מעהרדערליכקייטען האָט זיך ווייטער געצויגען. די בעסטיעס האָבען געצוואונגען די יודען צו שלאָגען זיך אײנער דעם אַנדערען אָהן אויפֿהער שטונדענלאַנג. בײַ דער דאָזיגער סצענע האָבען היטלער'ס „קולטור־מענשען" געקייכט פֿון געלעכטער און געשריגען: „שטאַרקער קלאַפּען! פֿעסטער קלאַפּען!" „שלאָגט דעם היטלערשען ראַבינער אויס די ציינער! שלאָגט דעם פֿאַרפֿלוכטען יודע אין געזיכט!"

„די יודען האָבען געוויינט; זיך איבער דעם צוזאַמען בעשלאָגען און אָנגעטון אַ תּרפֿה.

* * *

און דער רב דערציילט ווייטער וועגן זײַנע פּייניגונגען.

„ווען מען האָט מיך גענומען אין אָראַניענבורגער לאַגער האָט מען פֿאַר מיר צוגעגרייט בײַנע בעליידיגונגען און פּייניגונגען. די נאַצי־שטורמיסטען האָבען דווקא געוואָלט, אַז מען זאָל מיך רופֿען מיט'ן טיטול „ראַבינער", ווייל זיי האָבען געהאַלט מיך פֿערבּרעכעריגען אַלס רב, אַלס רעליגיעזער פֿאָרשטעהער. די האָבען געוואָלט, אַז איך זאָל מיט מײַן יודישער קליידונג מיט באָרד און פּאות פֿאַלען צו זייערע פֿיס, קושען זייערע שטיוועל און בעטען „גנאָדע". אָבער דאָס האָב איך זיי נישט געוואָלט צוליב טון. איך האָב זיך ענטזאָגט צו בעטען גנאָדע, איך האָב בעשלאָסען בעסער צו שטאַרבען פֿון די פּייניגונגען, איידער צו פֿאַלען צו די פֿיס פֿון מײַנע מערדער. עס האָט נישט געהאָלפֿען די זידלערײַ, עס האָט נישט געהאָלפֿען זייער געלעכטער, עס האָבען נישט געהאָלפֿען די קלעפּ, עס האָט נישט געהאָלפֿען דאָס וואַרפֿען מיך מיט זייערע שמוציגע לאַפּעס, זייערע האַקען אין מײַנע ריפּען, זייערע גומענע שטעקענס אין מײַן קאָפּ — דאָס אַלץ האָט נישט געהאָלפֿען און איך האָב זיך נישט אונטערגעגעבען. איך האָב זיך, אַלס רב, נישט ערנידעריגט און צו זייערע שמוציגע פֿיס נישט געפֿאַלען. די האָבען מיך אויסגעטאָן און מיך, אַ באַקומען אַלטען מאַן, געשלאָגען אין די געזעכס־טיילען. איך בין אָבער געבליבען שטאַרק און האָב די יסורים מיט גאָטס הילף איבערגעטראָגען. די נאַציס זענען געוואָרען ווילד פֿון כּעס. אַזאַ ווידערשטאַנד האָבען זיי נישט ערוואַרט. אויף מאָרגען נאָך דער פּייניגונג האָט מען אַרויסגעגעבען אַ בעפֿעהל, אַז אײנער פֿון די אַרעסטירטע, אַ געוועזענער אין וועלבען לאַגער, זאָל מיט אַ שווערד מיר אָפּשניידען די באָרד און פּאות. מיט קלעפּ און זידלערײַען האָבען זיי יענעם געצוואונגען דעם שענדליכען טאַט דורכצופֿיהרען. איך בין אַרײַנגעפֿאַלען אין היץ, און מען האָט מיך צוגענומען אין שפּיטאָל וואו איך בין אַ שטיק צײַט געווען אין לאַגער־שפּיטאַל.

„פֿון אָראַניענבורג האָט מען מיך גענומען אין דעם גיהנום פּאַפּענבורג, אין דאָ איז נאָך געווען פֿיל ערגער, די קעלערען זענען געווען איבער־געפֿילט מיט געפֿאַנגענע, עס איז נישט געווען קיין פּלאַץ וואו צו שלאָפֿען, האָבען די באַנדיטען מיך אַרײַנגעשטופּט אין אַ קוהלען קעלער, וואו עס איז געווען פֿינסטער און נאַס, אַזוי ווי איך האָב נישט געגעסען קיין טריפֿה בין איך פּשוט אויסגעגאַנגען פֿון הונגער. אָבער מײַנע מיטגעפֿאַנגענע האָבען פֿון צײַט צו צײַט מיט גרויס מיה פֿאַר מיר געקראָגען אַ שטיקעל ברויט, אָדער אַן עפּעל כּדי מיר צו דערהאַלטען בײַם לעבען, דאָס זענען געווען געפֿאַנגענע קריסטליכע סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען, וועלכע האָבען אײַנגעשטעלט זייערע לעבענס כּדי מיר צו העלפֿען. די דאָזיגע מענשען־פֿרײַנדליכע אויפֿמערקזאַמקייט פֿון פֿרײַ־געזינגענע מענשען האָט מיך גערעטעט פֿון צו שטאַרבען", שרייבט דער רב.

„אין דעם קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער פּאַפּענבורג האָבען די שטורמיסטען מיר און די איבעריגע געפֿאַנגענע געצוואונגען צו רייניגען די לאַגער קלאָזעטען, וואָס זענען געווען פֿערשטאָפּט און פֿאַרפֿלייצט פֿון שמוץ און מיסט. יעדען טאָג פֿון אינדערפֿריה ביז אין אָוועט האָבען מיר געמוזט שטיין און דער פֿערפּעסטעטער לופֿט און דורכפֿיהרען די רייניגונג, פֿילע פֿון די געפֿאַנגענע זענען וואַהנזיניג געוואָרען פֿון דער אַרבייט, וועלכע זיי האָבען געמוזט טון אויף דעם פּרימיטיווסטען אופֿן, מיט נאַקעטע הענט, צוּ־שלאָגענע, צופּייניגטע האָט מען זיי אַוועקגעפֿיהרט אין שפּיטאָל, וואו פֿיל פֿון זיי זענען באַלד געשטאָרבען.

„אײן מאָל האָב איך בײַ אַ שטורמיסטישען וועכטער געבעטען אַ שמאָטע און אַ בעזים צו דער אַרבייט, האָט דער היטלער־באַנדיט אויף מיר אָנגעשריגען:

— אַ בעזים ווילסטו, יודען־שווײַן, רייניג מיט די הענט!

„איינמאָל, אין אַ שבת אינדערפֿריה, — שרייבט דער רב, — איז צו מיר צוגעקומען דער לאַגער־קאָמאַנדיר, דער שטורמיסט ווילהעלם עווערלינג, און זיך צולאַכט מיר אין פּנים אַרײַן.

„היינט איז בײַ אײַך שבת, — האָט ער געזאָגט, — נו, וואו איז אײַער גאָט, דער גאָט פֿון ראַכע? פֿאַרוואָס העלפֿט ער אײַך נישט? הער ראַבינער, האַלט אַ דרשה פֿאַר דײַנע פֿאַרפֿלוכטע יודען...

„איך האָב אויף איהם געקוקט, ווייל ווערען איז געווען געפֿעהרליך, ער איז אָבער דאָס מאָל נישט געווען פֿאַר'עקשנט, מסתּמא האָט ער די אויספֿיהרונג פֿון דײַן בעפֿעהל איבערגעלאָזען אויף אַ בעסערע צײַט, און אַזוי איז עס טאַקע געווען.

„די ימים־נוראים זענען אָנגעקומען, איך בין געגאַנגען צו דעם העכסטען לאַגער־קאָמאַנדיר, אַז ער זאָל מיר, אַלס ראַבינער, ערלויבען אָפּצוהאַלטען גאָטעס־דינסט מיט די יודישע געפֿאַנגענע פֿון לאַגער. היטלער'ס קולטור־מענש האָט זיך אויף מיר בעסטיאַליש צושריען: „פֿאַרפֿלוכטער יודע! גאָטעסדינסט ווילסטו? איך וועל דיר ווײַזען ווי אַזוי צו דינען גאָט!"

„דעם ערשטען טאָג ראש השנה פֿאַרטאָג, זענען אַלע געפֿאַנגענע יודען פֿון דעם לאַגער מיט זיך־דערלערייען און געשרייען געיאָגט געוואָרען צום קאָמאַנדיר. דאָס האַרץ האָט אונז שוין געזאָגט, אַז ער האָט צוגעטראַכט אַ טייוולישען פּלאַן, די יודען זענען געווען בלאַס, ווי דער טויט און זייער געציטערט. איך האָב מײַנע אומגליקליכע ברידער געטרייסט, זיי קאָפּען מיר געזאָגט, אַז זיי ציטערען מעהר וועגען מײַן שיקזאַל ווי וועגען זייערען.

„צוערשט האָט זיך אָנגעהויבען די טאָג־טעגליכע פּייניגונג מיט דעם מאַרש! מאַרש! לויפֿען! בויגען זיך! — דאָס האָט מען אונז געצוואונגען צו מאַכען איבונגען פֿאַר אונזער געזונד כּלומרשט, ווער עס האָט נישט אויסגעפֿיהרט די מיליטערישע מאַרש בעפֿעהלען האָט גלייך געקראָגען מיט אַ גומענעם שטעקען איבערן קאָפּ. נאָך די דאָזיגע איבונגען אין יענעם ראש השנה אין דער פֿריה געשעהען עטוואָס וואָס איך וועל קיינמאָל נישט פֿערגעסען. די נאַצי־שטורמיסטען האָבען אונז צוגעפֿיהרט צום מיסט־גרוב בעפֿוילען מיר זאָלען זיך אויסשטעלען אין רייהען און דער קאָמאַנדיר עווערלינג האָט געגעבען אַ בעפֿעהל: „ראַבינער דאָ זאָלסטו אָפּהאַלטען דײַן גאָטעסדינסט!"

די נאַצי־שטורמיסטען האָבען זיך געקייכט פֿון געלעכטער. הערבײַ האָט דער קאָמאַנדיר געהאַלטען זײַן רעוואָלווער אין האַנט און געדראָהט צו שיסען, אויב איך וועל נישט אויספֿיהרען זײַן בעפֿעהל. דער מיסט־גרוב איז געווען טיף, פֿול מיט מענשליכען אָפּפֿאַל, וואָס מען האָט דאָרט אַרײַנגעשאָטען. „אין מיסט־גרוב וועל איך נישט אָפּהאַלטען קיין גאָטעס־דינסט, ווייל דאָס איז גאָטס־לעסטערונג", האָב איך געענטפֿערט, ציטערענדיג פֿון אויפֿרעגונג. איך האָב געגלויבט, אַז מײַן לעצטע שעה איז שוין געקומען, אַז איצט וועלען מיר די בעסטיעס זיכער אומברענגען. עווערלינג האָט מיר דערלאַנגט אַ זעץ איבערן קאָפּ מיט זײַן רעוואָלווער און איך בין אַרײַנגעפֿאַלען אין דער מיסט־גרוב. דאַן האָבען מיר די מערדער אַרויסגעשלעפּט און אַזוי לאַנג געשלאָגען מיט די גומענע שטעקענס און מיט די הענטלעך פֿון די רעוואָלווערס ביז איך האָב פֿערלוירען דעם בעוואוסטזײַן.

„דעם צווייטען טאָג ראש השנה האָבען די שטורמיסטען מיך אַ האַלב־טויטען אַרויסגעשלעפּט אין הויף און ווידער צוגעפֿיהרט צום מיסט־גרוב. דאָרט זענען געווען פֿערזאַמעלט אַלע יודישע געפֿאַנגענע, אויסגעשטעלט אין רייהען. עווערלינג, דער קאָמאַנדיר, האָט אַ בעפֿעהל געטון: „ראַבינער, האַלט אַ דרשה וועגען דײַן פֿערפֿלוכטער יודישער רעליגיאָן!"

„איך האָב געשוויגען, אָבער די יודישע געפֿאַנגענע האָבען זיך בײַ מיר געבעטען מיט די בליקען אַז איך זאָל פֿאָלגען דעם בעפֿעהל. איך האָב אָנגעפֿאַנגען צו רעדען מיט אַ ציטערדיגער שטימע:

„ליבע ברידער! דער הויפּט־פּונקט פֿון דער יודישער רעליגיע איז דער־זעלבער ווי בײַ דער קריסטליכער רעליגיע, און דאָס איז די צעהן געבאָט. דאָס העכסטע געבאָט אין דער יודישער רעליגיע איז: „דו זאָלסט ליב האָבען דײַנע מיטמענשען ווי זיך זעלבסט!" דאָ האָט מיך דער קאָמאַנדיר איבערגעשלאָגען מיט אַ געשריי: „מיר וועלען דיר ווײַזען וואָס עס הייסט מענשען־ליבע, היטלערישער יוד", די שטורמיסטען האָבען זיך צולאַכט, די דרשה איז געווען אַ גוטער שפּאַס פֿאַר זיי.

„די סצענע מיט דער דרשה האָט זיך געענדיגט ווי אַלע אַנדערע סצענעס — מיט גומענע שטעקענס, מיט זידלערייען, מיט בעליידיגונגען.

„איך ווייס באמת נישט, — שרייבט דער רב — פֿון וואַנען עס האָבען זיך בײַ מיר גענומען אַזוי פֿיל כּוחות איבערצוטראָגען די אַלע לײַדען און פּייניגונגען, אָבער ווי איהר זעהט, האָב איך דאָס איבערגעטראָגען, און בין געבליבען לעבען".

* * *

דאָס גאַנצע בוך איז פֿול מיט שוידערליכקייטען. אָבער די אויסצוגען וואָס מיר האָבען געבראַכט וועלען זײַן גענוג, דאָס איז אַ שרעקליכער דאָקומענט פֿון אוממענשליכער פּײַן און צער, אַ דאָקומענט פֿון היטלער'ס בעסטיאַלישען רעזשים און פֿון דעם טרויעריגען יודישען לעבען וואָס איז הפֿקר.

(סוף.)

דער סוד פֿון אײנעם פֿון די טונקעלע ווינקעלער אין פּאַריז

ריו דע לאַפּ איז אַ באַקאַנטע געסעל אין פּאַריז. אײנע פֿון יענע באַקאַנטע ווינקעלעך אַרום דעם פּלאַץ פֿון דער באַסטיליע, וואו די פֿאַרברעכער־וועלט האָט אויסגעבויט איהרע היילען און וואוהין מוטיגע טוריסטען לאָזען זיך אַראָפּ אויף אַ פּאָר שעה כּדי צו פֿאַרזוכען דעם טעם פֿון שרעק, ווען עס לויפֿען מוראַשקעס איבערן לײַב.

אין די נאַסע און קאַלטע נאָוועמבער נעכט בעקומט ריו דע לאַפּ אַ גאַנץ מערקווירדיגען אויסזעהן. אַנ'אַלט, שמאָל געסעל פֿאַרשטעלט פֿון ביידע זייטען מיט גרויסע מויערען, וואָס זעהען אויס ווי פֿאַרריכטע חורבות, הינטער די מויערען ליגען הויפֿען. אויף יעדען הויף געפֿינען זיך אַלערליי אַלטע בנינים שטאַלען, פֿינסטערע ווינקעלעך, וואו מענשען לאָזען זיך אַראָפּ איבער טרעפּ אין קעלערען, גרויע ווענד, איבער וועלכע עס זעהען זיך אָפּענע אייזערנע טרעפּ צו בוידעמער. איבער אַלץ ליגט אַ שוואַרצע פֿייכקייט, אויסגעמישט מיט אַ טויזענט יאָהריגע שטויב. אין גאַס אָבער, פֿאַר די שמאָלע טירען, געפֿינען זיך אַלערליי פֿייערען, וואָס גליהען אויף די ליזשעס צווישען די פֿיר־עקיגע שטיינער פֿון בריק. דאָס זענען רעקלאַמעס פֿון אַלערליי טאַנץ־זאַלען, שענקען און פֿערדעכטיגע האָטעלען. צו עפֿענען די טיר פֿון אַזאַ פּלאַץ ברויכסטו אַראָפּ צוגעהן פֿינף אָדער זעקס טרעפּלעך אַרונטער, דאַן זעהסטו פֿאַר זיך אַ פּלאַץ ענליך צו אַ גרויסען קעלער אָדער אַ שטאַל, וועלכער איז צײַטווייליג פֿאַרפּוצט מיט פֿאַרביגע לעמפּלעך און פּאַפּירענע בלומען. בײַם וואַנד זיצט אַנ'האַרמאָניקע־שפּילער עטליכע מיט מאַנדאָלינעס, און אין מיטען טאַנצען פּאָרלעך. דער גרעסטער טייל וואָס טאַנצט דאָרטען האָט ערגעץ וואו איבערגעריסען מיט דער געזעלשאַפֿט און שטעהט צײַטווייליג אָדער אויף אייביג אין קריג מיטן געזעץ, געברעכט אָדער אומגעברעכט.

דאָרטען זענען דאָ שענקען וואו עס הענגען אַלטע ציגענע קריג מיט מעשענע פּאַהנען, און דער ווײַן ווערט צוגעטעפּערט מיט אַ געווירץ פֿון זינד און צווייפֿעלהאַפֿטע פּאַריזער פֿאַקסטימליכקייט. פֿאַר דער וועלט הייסט דאָס, אַז דאָרט איז דער צענטער פֿון די אַפּאַשעס [אַפּאַשען] איז אַ פּראָווינץ אין צענטראַל־פֿראַנקרייך).

פֿאַרוואָס מוזען די אַפּאַשעס זײַן האַלבע אַפּאַשען (אונטערוועלט־מענשען)? פֿאַרוואָס דאַרפֿען אין די געשעפֿטען דאָרט, וואָס פֿערקויפֿען די פּראָדוקטען פֿון אַפּאַשען, זײַן פֿויפֿערשע גראָבע עסענס און פֿעטע וואורשטען און ריזיגע לאַבענס דאָרפֿישע ברויט? — דאָס איז שווער צו זאָגען. יעדענפֿאַלס זענען די פֿויערים פֿון אָווערען ווייט נישט דאָס, ווי מען שטעלט זיי פֿאָר אויף די ריו דע לאַפּ.

אָט די גאַס האָט שוין לאַנג אַ שלעכטען נאָמען בײַ די גאַסען־פֿרויען האָט הערשען ואך אויפֿן באַסטיליע פּלאַץ. זיי ווייסען פֿון ערפֿאַהרונג, אַז כּמעט יעדעס יאָהר ווערען דאָרט פֿערשוואונדען זייערע שוועסטער און קיינער ווייס נישט וואו זייער געבליבען איז אַהינגעקומען. דאָרט, אין די שוואַרצע פֿאַרבויטע הינטער־הויפֿען קאָן אַ מענש פֿאַרפֿאַלען ווערען אויף די פֿינסטערע טרעפּ, וואָס ציהען זיך אַרויף, וואו יעדער טאַנץ־זאַל האָט אַ הינטער־טיר צו זיך. און אָט אין אַ זאַ נאַסע פֿינסטערע נאָוועמבער־נאַכט פֿון שבת אויף זונטאָג האָט זיך האַלב נאָך פֿיר אומגעקעהרט אַ דרוקער־אַרבײַטער צו זיך אַהיים, אויף ריו לאַפּ. זײַנע טרעפּ ליגען גראַד אין שכנות מיט אײנעם אַזאַ טאַנץ־זאַל מיטן נאָמען דאָס „ריכטיגע פֿון די ריכטיגע", אָדער דאָס „עכטע פֿון די עכטע".

אַרויפֿקריכענדיג אויפֿן דריטען שטאָק האָט ער זיך אויפֿן וועג אָנגעשטויסען אויף אַ גרויסען פּאַק. ער האָט שנעל אָנגעצונדען זײַן פּאַפּיראָסען־צינדער און דערזעהן פֿאַר זיך אַ טויטע יונגע פֿרוי, געבונדען און דערוואָרגען. דער מאַן האָט געמאַכט אַ געוואַלד. פּאָליציי איז אָנגעקומען. מען האָט גלייך אָנגעהויבען אַנ'אויספֿאָרשונג. צוערשט האָט מען געמוזט פֿעסטשטעלען ווער די פֿרוי איז, און דאָס איז נישט געווען קיין לייכטע זאַך. און ווער ווייס, צי די פּאָליציי וואָלט ווען ענטדעקט איהר נאָמען, ווען עס ערשײַנט נישט אויף אײבערמאָרגען אײנער פֿון אַ קאַפֿע און שטעלט זיך פֿאָר אַלס מאַן פֿון דער פֿרוי.

עס רעדט זיך אַזוי אַ „מאַן". לויט אונזערע געוועהנליכע בעגריפֿען איז דאָס שווער זיך פֿאָרצושטעלען. אין יענער וועלט אָבער, פֿון וואַנען די פֿרוי מיט'ן מאַן שטאַמען, הערשען אַנדערע געזעצען. און פֿון יענער וועלט איז געווען דער לוציאַן לאַגע און זײַן ווייב וועראָניקאַ לעקלאַן. אַ אידעאַלע פּאָר, וואָס האָבען געפֿיהרט דעם אײדעלסטען און פֿרידליכסטען פֿאַמיליען־לעבען. דאָס איז נישט וויכטיג וואָס וועראָניקאַ האָט פֿערדינט איהר געלד פֿון געהן אויפֿ'ן גאַס, וואָס לוציאַן האָט פֿאַר איהר אויסגעזוכט פּאַסענדע „הייזלעך", וואו ער האָט איהר בעזוצט. עס איז געווען דערפֿאַר. וואָס זיי זענען ביידע געווען אַרבייטסלאָז. ווייל אַמאָל, אין די גוטע יאָהרען, האָבען זיי זיך באַקאַנט אין אַ פֿאַבריק, וואו זי האָט געאַרבייט אום אויסצוהאַלטען איהר'ס אַ אומגעזעצליך קינד. אַ פּאָר יאָהר האָבען זיי געלעבט פֿון זייער עהרליכער אַרבייט. נאָר אַז די אַרבייט איז פֿאַרשוואונדען, איז וועראָניקאַ ווידער אַרונטער אין זומפּ.

לוציאַן איז שוין געווען אַ פּאָר טעג אומרוהיג. זײַן פֿרוי איז נישט געווען פֿאַרשריבען אין דער פּאָליציי (אַלס גאַסען־פֿרוי) און „געאַרבייט" נישט אונטער דער אויפֿזיכט פֿון דער פּאָליציי. זי האָט געקאָנט אַרעסטירט ווערען. דאָס ערגסטע אָבער איז, וואָס די חבר'טעס איהרע פֿון דער באַסטיליע־געגענד האָבען איהם דערצעהלט, אַז מען האָט איהר געזעהן אַוועקגעהן אויף ריו לאַפּ צו טאַנצען אויף אַ באַל, און אַז פֿון דאָרט קען מען פֿערשוואונדען ווערען — דאָס האָט לוציאַן געוואוסט.

קורץ און גוט, לוציאַן האָט אין די צייטונגען דערזעהן זײַן אומגליק. ער איז געקומען זיך געזעגענען מיט זײַן פֿרוי, וועלכע איז שוין געלעגען האַלב־צושניטען, געפּאַלמעסט פֿון פּאָליציי־דאָקטאָר. לוציאַן האָט געוויינט ווי אַ קינד און זיך נישט געלאָזען טרייסטען. און בײַם קערפּער פֿון זײַן טויטער פֿרוי האָט ער געשוואוירען נקמה צו נעהמען פֿון איהרע מערדער.

אָבער ווער איז דער מערדער?

לויט אַלע סימנים, איז דער מאָרד פֿאָרגעקומען אין דעם הויז וואו מען האָט איהר געפֿונען. מען האָט גלייך געמאַכט הויז־זוכונגען בײַ די שכנים, מען האָט געפֿונען האָר ענליך צום פֿוסערגעם קאָלנער, וואָס די ערמאָרדעטע וועראָניקאַ האָט געטראָגען, שטריק ענליך צו די שטריק מיט וועלכע זי איז געווען געבונדען און אַ פֿרויען־נאָז־טיכעל מיט'ן ערשטען בוכשטאַב פֿון איהר נאָמען, אויסגענעהט מיט רויטען פֿאָדים, ווי די פּאַריזער וועשערינס צייכענען געוועהנליך די וועש וואָס מען גיט זיי וואַשען. לוציאַן האָט דערקענט דאָס טיכעל פֿון זײַן פֿרוי. די וועשערין האָט דערקענט איהר צייכען. דער אַרעסטירטער האָט געוויינט און געקלאָגט, אַז ער איז נישט שולדיג. ענדליך האָט דער ריכטער. וואָס האָט געדאַרפֿט אַרויסגעבען דעם בעפֿעהל צו אַרעסטירען, אײנגעזעהן, אַז עס זענען דאָ צו־ווייניג בעווייזען. און מען האָט איהם פֿרייגעלאָזען. און לוציאַן איז אַראָפּ אונטען מיט דער שבועה נקמה צו נעמען.

און נאָך אַ סוד איז געבליבען נישט אויפֿגעדעקט: די פֿינסטערע רעגענדיגע נאָוועמבער־נאַכט אויף ריו לאַפּ, וואָס האָט זי אײַנגעהילט אין איהר מאַנטעל, ווי אַ סך אַנדערע שוידערליכע פּאַסירונגען פֿון די הערבסט־נעכט אין דער גרויסער שטאָט.

Dr.
Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע
קראַנקהייטען. מענער־שוועכע
נעמט אָן פֿון 8–12 בייטאָג און פֿון 4–9 אָוונד

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מעלדונג פון „נותן-לחם" וועגן דער קויהלען-פערטיילונג

הייגט וועט מען אין „נותן לחם" סאלבע 14, א גאנצען טאג רעגיסטרירען די אלע פעזאבען, וועלכע ווילען בעקומען קויהלען פון די 3 וואגאנען וואס קאנסיל מאקס קאן האט געשטעלט אין רשות פון „נותן לחם".

אויסער דעם דארפען די פעראיינען, וועלכע ווילען בעקומען א געוויסען סכום קויהלען פאר זייערע מיטגלידער, אויך צושיקען אין משך פון הייגטיגען טאג ליסטעס פון זייערע נויטבעדערפטיגע מיטגלידער.

אזוי ווי דער סכום קויהלען איז זעהר א בעגרענצטער אין פערגלייך מיט דער געוואלטיגער נויט, וואס עס הערשט אין שטאט, וועט די רעגיסטראציע דויערען נאר אין משך פון הייגטיגען טאג.

* * *

אין שייכות מיט דער אקציע פאר די נויטבעדערפטיגע, האט ה' ש. לעווי געשפענדעט 100 זל. דאס געלד שטעלט ער בנדבו אין רשות פון „נותן לחם".

ווייטער האבען געשפענדעט: גוסטאוו לאנדטענבערג (פעטריק. 131) 2 זל. און פרל. ווייגשטיין (פעטריק. 133) — 1 זל.

פרעזעס מינצבערג איז נישט פעראנטווארטליך פאר דער איצטיגער קהלה-טעטיגקייט

אזא ערקלערונג האט דער פרעזעס אפגעגעבען אונזער מיטארבייטער

די קהלה-פערוואלטונג שווייגט נאך ביז איצט מכח אונטערנעהמען א ווינטער-אקציע פאר דער ארימער יודישער בעפעלקערונג. א דעלעגאציע וואס האט זיך וועגען דעם ענין געווענדעט צו דער קהלה-פערוואלטונג האט בעקומען אן ענטפער, אז די אקציע ווערט אפגעהאלטען צוליב דעם, וואס פרעזעס מינצבערג געפינט זיך נישט אין לאדז, היות ווי דער פרעזעס מינצבערג איז שוין צוריקגעקומען פון זאקאפאנע, האבען מיר זיך געווענדעט צום פרעזעס וועגען דעם ווען די קהלה וועט אנהויבען די אקציע. מיר האבען בעקומען פון דעפ. מינצבערג פאלגענדען ענטפער:

— ס'וואונדערט מיך זעהר שטארק, וואס די קהלה-פערוואלטונג ווארט מיט דער אקציע אויף מיר, ווי בעקאנט, האב איך, זייט דעמאלס ווען איך האב גענומען דעם אהן=טערמיניגען אורלויב, אראפגעווארפען פון זיך די גאנצע פעראנטווארטליכקייט פאר דער איצטיגער קהלה-טעטיגקייט, אין הסכם מיט מיין בריף, וועלכען איך האב צוגעשיקט האב איך די אנפיהרונג איבערגעגעבען דעם וויצע-פרעזעס בערגער און איהם פערזענליך געמאכט פאר דער טעטיגקייט.

איך וועל צוריק נישט איבערנעהמען די ארבייט פון דער קהלה, האט דעפ. מינצבערג ווייטער געזאגט, ביז ס'וועט נישט פארקומען א זיצונג פון דער אגודה-פראקציע, וועלכע וועט אננעהמען די בעדינגונגען, וועלכע איך האב געשטעלט. די בעדינגונגען זענען אזעלכע, אז זיי מאכען אוממעגליך דאס איבער'חזר'ן זיך פון אזא לאגע אין דער קהלה, וועלכע האט זיך געשאפען ביים הייגטיגען טאג.

הייגט דער פראצעס פון די ענדעקס

וואס האבען א שייכות מיט די 3. מאי-געשעהענישען פאר דער לאדזער קאטעדרע

(א) ווי מיר האבען שוין געכטען געמאלדען הויבט זיך הייגט אן אין היגען קרייז-געריכט דער פראצעס פון די 19 ענדעקס, וואס האבען געבראכט צו די בעקאנטע טרויעריגע געשעהענישען דעם 3 מאי פ. י. פאר דער קאטעדרע.

לכתחילה איז דער פראצעס פונאנדערגעשויבען געווארען אויף 3 טעג, אבער מחמת דעם גרויסען מאטעריאל און די פיל עדות וועט זיך דער ענין אודאי פערציהען אויף א גאנצע וואך, און דער פסק דין זאל ארויסגעטראגען ווערען ערשט שבת.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 130 עדות.

דער בעשולדיגונגס-אקט פערנעהמט 54 זייטען מאשין-שריפט, און חוץ דעם זענען צו איהם צוגעלייגט עטליכע טאמען אקטען, וואס זענען נוגע די אויספארשונג.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק ווערען אוועקגעזעצט 19 מיטגלידער פון דער ענדעקישער פארטיי, ווי דהיינו: קאזשימיעזש קאוואלסקי (אדוואקאט); יאן כאינאצקי (שוסטער); רישארד שטשעסקי (סטודענט); קאזשימיעזש פאטארא; סטעפאן פאדגורסקי (בעצאהלטער פארטיי-פונקציאנאר); לעאן גזשעגארטשאק (אויך א בעצאהלטער פונקציאנאר); זיגמונט האלאי (סעזאן=ארבייטער); אלעקסאנדער סטאלארעק (ארבייטער); אלעקסאנדער פאוולאווסקי (ארבייטער); וולאדיסלאוו מעלער (מוסטער-מאכער); פראנצישעק לאסקאווסקי; הענריק קאנאזשעווסקי (פאטאגראף); טאדעאוש ווארכאל; ווינצענטי קאזשוכאווסקי (הויבעזיצער); סטעפאן ראבאקאווסקי; העלענא קאזשוכאווסקא (טאכטער פון א הויבעזיצער); אנטאני טשערניק (ארבייטער); מאריאן קראיעווסקי און פעליקס קיערסקי, וועלכע דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט פאר פערברעכענס וועגען וועלכע עס ווערט גערעדט אין די ארטיקלען 165, 154, 155 און 174 פון שטראף-קאדעקס.

אין די דאזיגע ארטיקלען ווערען פארגעזעהען שטראפען פון 2 ביז 5 יאהר טורמע.

דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט פאר די בעזונדערע בעשולדיגטע דאס געהערען צו געהיימע פערבאנדען, דאס פערשפרייטען פון אומלעגאלע אויפרופען, דאס פערשפרייטען פון שקרים, וואס קאנען ארויסרופען עפענטליכע אומרוהיגקייט, דאס געגענשטעלען זיך דער מאכט א.א.וו.

די געשעהענישען דעם 3 מאי 1934 זענען נישט דער הויפט-פונקט פון דער בעשולדיגונג, און בלויז איינער פון די וויכטיגסטע פרטים, וואס זענען אפערגעבראכט אינם בעשולדיגונגס-אקט, אלס בעווייז פון דער פערברעכערישער טעטיגקייט פון די בעשולדיגטע.

דער פראצעס האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אינם גאנצען לאנד.

פעראייניגט אלע גמילת-חסדים-קאסעס אין לאדז

דעלעגאציע פון דער פעראייניגונג איז דער סטאראסטווע

אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין, פיעטריקאווער 10 איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די אהן-פראצענטיגע גמילת-חסדים-קאסעס אין לאדז, וועלכע עקזיסטירען ביי די פעראיינען, שטיבלעך, בתי-מדרשים א. א. וו.

צו דער פערזאמלונג זענען געקומען פארשטעהער פון 26 אזעלכע קאסעס. ס'איז אויך אנוועזענד געווען דער פארשטעהער פון „צעקאבע" אין ווארשא, ה' טאראטשינסקי.

נאכדעם ווי אינזש. פראשקער עפענט די פערזאמלונג, האלט ער א גרויסען רעפעראט וועגען די וויכטיגקייט פון די גמילת-חסדים-קאסעס און וועגען דער נויטיגקייט צו פעראייניגען די קאסעס אויף דעם אופן, אז בלייבענדיג זעלבסטשטענדיג זאלען זיי האבען איין אנפיהרונג, וועלכע וועט דארפען ערלעדיגען די אלגעמיינע נויטען. די הילף, וואס די פעראייניגונג וועט בעקומען פון דער צענטראלע איז קודם-כל די רעכטליכע. די פערפליכטונגען פון די מלוים וועלען נישט דארפען אויסגעשטעלט ווערען אויף קיין וועקסעל-בלאנקעטען, ביי פראצעסען וועלען די קאסעס בעפרייט ווערען פון געריכטס-קאסטען, זיי וועלען בעפרייט ווערען פון לאקאל-שטייער, פון אפצאהלונגען פאר „פונדוש פראצי" און ס'וועט איינגעפיהרט ווערען א פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע.

ווייטער זענען פערהאן גרויסע אויסזיכטען, אז פון די גרויסע זאמלונגען, וועלכע ווערען איצט אדורכגעפיהרט וועט פאר דער לאדזער פעראייניגונג קענען צוגעטיילט ווערען א געוויסע סומע, וועלכע וועט פערטיילט ווערען צווישען די בעזונדערע קאסעס.

ווייטער האט דער רעפערענט אנגעוויזען, אז מיט די גמילת-חסדים-קאסעס אין פוילען העלפען זיך 150 טויזענד יודישע פאמיליעס. אין „דזשאינט" זענען רעגיסטרירט אזעלכע 765 קאסעס אין וועלכע ס'ליגט א מיליאן דאלאר „דזשאינט"=געלדער.

נאכ'ן רעפעראט האט זיך אנטוויקעלט א דיסקוסיע און ס'איז בעשלאסען געווארען, אז יעדע קאסע, וועלכע טרעט אריין אין דער פעראייניגונג צאהלט 2 זל. איינשרייב-געלד. קאסעס, וואס צאהלען ביז 50 מיטגלידער צאהלען אין דער פעראייניגונג 1 זל. א חודש, ביז 100 מיטגלידער — 2 זל. און איבער 100 מיטגלידער — 3 זל.

דאן איז מיט קליינע ענדערונג אנגענומען געווארען דער סטאטוט און ס'איז אויסגעוועהלט געווארען פאלגענדע פערוואלטונג פון דער פעראייניגונג: פרעזעס — פישעל ליבערמאן. וויצע-פרעזעס — אינזש. פראשקער, סעקרעטאר — ראטמ. כארי, קאסיר — מאזור. אין דער פערוואלטונג די ה"ה: סאבאצקי, ווייסבערג. דזשאלאשינסקי, העלפאנט, ראזענבלום און שמולעוויטש.

אויף צומארגענס האט זיך א דעלעגאציע פון די ה"ה: טאראשטשאנסקי, אינזש. פראשקער און ראטמ. כארי זיך געווענדעט צו דער לאדזער סטאראסטווע וועגען דער לעגאליזאציע און פערלייכטערונגען פאר דער פעראייניגונג. די דעלעגאציע איז אויפגענומען געווארען דורך דעם וויצע-סטאראסטא ראשיצקי און רעפערענט נאוואקאווסקי. דער וויצע-סטאראסטא האט ארויסגעוויזען אנ'אינטערעס פאר דער געשאפענער אינסטיטוציע און צוגעזאגט פארצושטעלען דעם ענין דעם סטאראסטא און מיטווירקען, אז די אינסטיטוציע זאל בעקומען די נויטיגע הילף.

וואס וועט בעטראכט ווערען אויף דער זיצונג פון שטאט=ראט

וועלכע קומט פאר דעם 24 ד. ח.

נישט קוקענדיג דערויף וואס די וואהלען צו דער שטאט-פערוואלטונג זענען נאך נישט בעשטעטיגט געווארען, וועלען פונדעסטוועגען פארקומען זיצונגען פון נייעם שטאט=ראט, וועלכע וועט דארפען ערלעדיגען די דרינגענדסטע לויפענדע ענינים, די זיצונגען וועלען צונויפגערופען ווערען דורך דעם איצטיגען רעגירונגס-קאמיסאר אינזש. וואיעוואדזקי. די זיצונגען וועלען וועהלען די שטאט-ראט-קאמיסיעס, אננעהמען די רעגולאמינס און אויב ביז מערץ וועט נאך נישט זיין קיין בעשטעטיגטע שטאט-פערוואלטונג וועט דער שטאט ראט אויך בעטראכטען דעם נייעם בודזשעט, נאכדעם ווי ער וועט בעטראט ווערען דורך דער בודזשעט=קאמיסיע, די נאהענטסטע זיצונג איז שוין דורך דעם קאמיסאר צונויפגערופען געווארען אויף דאנערשטאג דעם 24 ד. ח. אויף דער דאזיגער זיצונג וועלען געוועהלט ווערען די שטאט-ראט קאמיסיעס און ס'וועט אנגענומען ווערען דער רעגולאמין פון די בעראטונגען אויף די פלענאר זיצונגען.

מאנטאג
14
ו
שבט תרצ"ה

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.40
זון-אונטערגאנג 3.50

יודיש
מאריאנעטען-שפיל
„בערל-שמערל-טעאטער"
אנפיהרונג משה בראדערזאן
אין קאפע „אידעאל"
(פיעטריקאווער 48)
הייגט, מאנטאג — 1 פארשטעלונג
אנהייב 10 אוונט.
קאנסומציע 1 זל.
לעצטע טעג פון 1-טן פראגראם
„אזוינס און אזעלכעס"
עס ווערען געגעבען קאריקאטורען פון:
ד"ר רויז-און-בלאט, ד"ר פלויש, אסקאר קאנסום, מאקס קאנסאל, יצחק גרינבוים, חיים ראסנער, דיר. צאהל-מייסטער, ליביש פאן לאזענבערג, ברשון וואוידמאן, ר' יאסעלע מנ'ער, קאמענדאנט בערעק מיילערטשוויטש, פאניע די חזנ'טע, מאדאם אסתר טענדעראווא, באקס ראטהאלין, שמעריל-עם-בעריל, פיניעלע טויק, יעקע קנאק-אוט, פאנגא דעפטאקובנא, וואלענטי ראדני, וואיטשע כאווא די דאוארעכע.
טעקסטען: משה בראדערזאן, י. אברושאנעק און ה. י. בושטאווסקי, לאלקעס בעשניצט — ש. פאבאק. מוזיק ארראנזשירט: דוד בענעדמאן.
קאנסומציע 1 זל.

צוגאב-פאבאר

(2) מארגען דעם 15 יאנואר ה. י. וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז שטאט 1, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך שטעלען פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 11 9, 8, 5, 3, 2 קאמיסאריאטען.

דעם 28. יאנואר ה. י. וועט אויך זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראווצעס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער=פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט=סטאראסטווע.

די פאבאר-רשימה פון יאהרגאנג 1914

וועט מען קאנען נאכזעהן מארגען ביז'ן 15 יאנואר

(א) ביז מארגען דינסטאג ד. 15 יאנואר 1935 בלייבט אין מיליטער-ביורא פון דער לאדזער שטאט פערוואלטונג (פיעטריקאווער 165) ארויסגעלייגט פאר דער עפענטליכקייט דער רעיעסטער פון פאבאר=פליכטיגע פון יאהרגאנג 1914.

אלע פאבאראווצעס פון 1914 וועלען אין משך פון דער צייט דארפען קאנטראלירען, צי זיי זענען אריינגעטראגען געווארען אין דער רשימה, און אין פאל ווען זיי וועלען פעסטשטעלען אומפינקטליכקייטען, וועלען זיי דארפען מעלדען, מ'זאל זיי אויסבעסערען. דערביי וועלען זיי דארפען צושטעלען ענטשפרעכענדע דאקומענטען.

אפטייקען

הייגטיגע נאכט-דיזשורען

(2) הייגט בייגאכט דיזשורירען: י. דאנצער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), ס. גארפיין (פילסודסקיעגע 54), י. כאנדושינסקי (פיעטריקאווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיע 28), א. שימאנסקי (פשענדזאלניאנע 75).

הייגט — סוף פון וואקאציעס

אין אלע לאדזער שולעס

(2) הייגט, מאנטאג ענדיגען זיך די ווינטער וואקאציעס אין די היגע לעהר-אנשטאלטען, און פון מארגען, דינסטאג אן, הויבען זיך אן אומעטום די נארמאלע לימודים.

אייז קליינינקייט...

(א) בעת די לעצטע פרעסט זענען אינם ציגיינער-לאגער, וואס שטייט אויף כאיני, פערפרוירען געווארען צום טויט 4 ציגיינער-קינדער.

דער קאלישער גביר האט זיך געשעמט מל צו זיין דאס קינד אויז דערפוז איז ארויסגעקומעז א פריקרע געשיכטע

שיער נישט בעגראבעז א קריסטליך קינד אויפז לאדזער יודישעז בית-עולם

בעשערט איינעם עגמת נפש קומט עס איהם אין שטוב אריין, אזא מין „עגמת נפש" האט גע־טראפען דעם בעקאנטען קאלישער גביר פ.

האט דער דאזיגער פ. געהאט פיל געלד און כבוד, איינס האט איהם נאר געשטערט אין לעבען — דאס ביסעל יודישקייט. פ. האט זיך געדרעהט אין נישט יודישע קרייזען און װען נישט דאס װאס ער איז געבוירען געװארען א יוד װאלט ער דאך געװען א גליקליכער מענש... אבער װי געזאגט, אז ס'איז בעשערט עגמת נפש איז עס געקומען דעם ה' פ. אין שטוב אריין. מאכט זיך אזוי, אז די פרוי פ. װערט מעוברת און ס'דער־נענטערט זיך די צייט װען די פרוי פ. דארף בשלום איבערקומען. האט דאך דער ה' פ. מורא געהאט, אז ס'קען געבוירען װערען א יונגעל און רא װעט זיך אנהויבען א מעשה מיט א מוהל, א ברית און דא װעט ער זיך מוזען קאמפראמיטירען פאר זיינע אסימילאטארישע און גויאישע בעקאנ־טע, פאלט איהם איין, אז אזוי װי געלד פעלט נישט װעט ער שיקען זיין װייבעל קיין לאדז, אריינגעבען זי אין אנ'ערשטקלאסיגען קליניק און אויב דארט װעט געבוירען װערען א יונגעל װעט ער מאכען דעם ברית בשתיקה און אין קאליש װעט מען זיך דערפון נישט דערװיסען.

ר'איז געװען אליין צופרידען מיט זיין מי־ניסטערישען איינפאל. פאריגע װאך איז ער געקו־מען מיט זיין פרוי קיין לאדז און זי איז אריינגע־טרעטען אין ערשטקלאסיגען קליניק פון דר. ק. אויף װאלטשאנסקא 195. און אזוי װי אויף צו להכעיס האט פרוי פ' פאריגען מאנטאג געבוירען א יונגעל.

פ. האט א בעקאנטען אין לאדז, א יודיש־נאציאנאלען מענש, א כלל-טוער, האט פ. טאקע דעם דאזיגען בעקאנטען געבעטען, אז ער זאל זיך בעמיהען צו געפונען דעם מוהל און אדורכפיהרען דעם ברית, ער אליין האט ביי דעם גאנצען ענין נישט געװאלט זיין, דער בעקאנטער האט דעם ענין איבערגענומען, אבער ליידער איז צו דעם ברית איינגאנצען נישט געקומען. דאס קינד איז פרייטאג מיטאג-צייט געשטארבען. דעמאלס האט פ-ס בעקאנטער זיך שוין געדארפט פערנעהמען מיט דער לויה, דער פאטער פון פערשטארבענעם קינד האט נישט געװאלט אפילו געהן אויפ'ן „זשי־דאװסקען צמענטאזש" און איז אװעקגעפאהרען קיין קאליש. דער יוד אין לאדז, זאלען מיר איהם אנרופען ה' ג. האט געװאלט, אז דאס עופלה זאל נאך מקבר װערען פרייטאג, נאר אזוי װי ס'איז שוין געװען שפעט און מ'האט נישט געקענט אדורכפיהרען די פארמאליטעטען, האט די בית־הקברות-אפטיילונג ביי דער קהלה געהייסען ארויס־פיהרען דאס עופלה אין טהרה-הויז אויפ'ן בית־עולם און נעכטען האט, נאכ'ן אדורכפיהרען די פארמאליטעטען געזאלט פארקומען די לויה, אזוי האט מען טאקע געטון.

שבת ביינאכט זענען אויפ'ן יודישען בית־עולם געקומען 2 בעאמטע פון ד״ר ק.'ס קליניק און ערקלעהרט, אז זיי װילען צוריקנעהמען דאס עופה'לע, װעלכעס מ'האט געבראכט פון קליניק. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט פאלגענדע געשיכטע. דעמזעלבען פרייטאג איז אין דעמזעלבען קליניק אויך געשטארבען א קריסטליך קינד, װען מען איז געקומען פון יודישען בית-עולם האט א בע־אמטער ארויסגעגעבען דאס קריסטליכע קינד אנ־שטאט דאס יודישע. שבת איז דער פאטער פון דעם קריסטליכען קינד געקומען אין קליניק מיט א טרומנע פאר זיין פערשטארבען קינד, װי שטארק איבערראשט איז ער געװארען, אז אנשטאט א מיידעל, װעלכעס ס'האט געבוירען זיין פרוי האט מען איהם דערלאנגט א טויט יונגעלע, װעלכעס איז פאקטיש געבוירען געװארען ביי דער פרוי פ.

באלד האט זיך דאס מיספערשטענדניש אויפגעקלעהרט און נאכדעם װי דער יודישער בית-עולם האט בעקומען אלע בעװייזען איז דאס קריסטליכע קינד ארויסגעגעבען געװארען און מ'האט געבראכט דאס יודישע קינד און נעכטען איז טאקע פארגעקומען די לויה.

דער ה' פ., דער גביר אין קאליש דארף זיך שוין איצט נישט שעהמען פאר זיינע פרייבד.

ראיאז-צוזאמענפאהר פוז „חלוץ בעלי-מלאכה" איז נעכטעז פארגעקומעז איז לאדז

נעכטען איז אין לאקאל פון האנדװערקער־פער־באנד, ריליסקעגא 69, פארגעקומען א ראיאן־צוזאמענפאהר פון 11 שטעט פון דער לאדזער װאיעװודזטװע פון דער ארגאניזאציע „חלוץ בעל מלאכה". די קאנפערענץ װערט געעפענט דורך דעם פארזיצענדע משה קארא, װעלכער בעגריסט די אנװעזענדע געסט אין די פערזאנען פון אינזש. לאנדשטאק, פארזיצענדען פון 'עד הראשי ד״ר ראזענבלאט, פון ציוניסטישען צ. ק.. אינזש. זיעלינסקי פון ארץ ישראל און די פארשטעהער פון צענטרא־לען יודישען האנדװערקער־פערבאנד אין לאדז און אנדערע.

עס װערט דאן אויסגעװעהלט אלס פארזיצער פון דער קאנפערענץ משה ליבערמאן, װעלכער לאדט איין אלס בייזיצענדע די הערען אדערבערג, ליקערמאן און מאטיל פון צענטראלען האנדװערקער פערבאנד שניידערמאן פון קאליש, ביעדא פון בזשע־זשין און גאלדשטיין, טושין. דעם ערשטען רעפעראט האלט אינזש. לאנדשטאק, ער גיט אב א גענויען בע־ריכט פון דער ביזאיצטיגער ארבייט פון 'עד הראשי, פון װעלכען עס װייזט זיך ארויס אז אין משך פון די 4 חדשים ארבייט איז קאלאסאלעס געשאפען געװארען, — עס בעגריסט דאן אין נאמען פון צענטראלען האנדװערקער פערבאנד אדװ. שטרויך, ער װייזט אן אויף די דערפרעהליכע ערשיינונג אין די האנדװערקער־רייהען און װינשט דער בעװעגונג ערפאלג — א ברייטע איינהאלטסרייכע בעגריסונג האלט ד״ר ראזענבלאט װעלכער װייזט אן אויף דעם יעצטיגען מאמענט אלס דעם פאסענדסטען איינצו־פלאנצען דעם האנדװערקער אין ארץ ישראל. א גרוס פון ארץ ישראל גיט אב אינזש. זיעלינסקי, א גע־לונגענעם רעפעראט האלט מ. ליבערמאן ארום דעם טעמא פון אקטועלע האנדװערקער פראגען.

נאך א מיטאג־הפסקה בעקומט דאס װארט משה קארא װעגען די אויפגאבען פון „חלוץ בעל מלאכה" אין א ברייטען רעפעראט בעריהרט ער אלע איינצעלהייטען און אויפגאבען, װעלכע שטעהען אויף דעם סדר היום פון חלוצישען האנדװערקער לעבען.

דער לעצטער רעפעראט נעמט ארום אלע אר־גאניזאציאנעלע פראגען װעלכע קומען אין בע־טראכט.

ביי געלעגענהייט בעריהרט דער רעדנער די לעצטע געשעהענישען אין לאדזער האנדװערקער װעלטעל און דערצעהלט, אז װען פאריגע װאך איז צוזאמענגערופען געװארען א קאנפערענץ דורך דעם צענטראלען האנדװערקער פערבאנד אין לא־קאל פון פליישער צעך. צו דער דאזיגער קאנפערענץ זענען גערופען געװארען די פארשטעהער פון דער עקספאזיטור, דער האנדװערקער־פערבאנד האט גע־װאלט פערגאניזיגען די ראטמענער צוליב דער מעגליכ־קייט צו ענדערען די לאגע אין דער לאדזער האנד־װערקער קאמער דורך שאפען א נייע פערװאלטונג. עס זענען פערהאן קאנצעפציעס פולשטענדיג צו איבערלאזען דעם ענדעקישען איינפלוס פון דער קא־מער. די פארשטעהער פון דער עקספאזיטור האבען אבער באלד ביים אנהויב נישט דערלאזט צו דער־פיהרען די דאזיגע װיכטיגע ארבייט און זיי האבען פערלאזט די זיצונג. עס איז װייטער נישט מעהר װי פאליטיק, און דאס מוז געטאדעלט װערען, און גע־גען דעם מוז פראטעסטירט װערען, אין דער װייטער־דיגער דיסקוסיע האבען אנטיילגענומען אלע פרא־װינצער דעלעגאטען און צום סוף זענען אנגענומען געװארען פאלגענדע רעזאלוציעס: די פערזאמעלטע בעגריסען ד' יאניציאטיװ פון צ. ק.. פון דער ציוני־סטישער ארגאניזאציע צוזאמען מיט די האנדװער־קער־טוער צו שאפען דעם חלוץ בעל מלאכה.

די פערזאמעלטע פארשטעהער פון די שטעט פון דער לאדזער װאיעװודזטװע װערען אויפגעפא־דערט צו ארגאניזירען די ציוניסטישע האנדװערקער און די רייהען פון „חלוץ בעל מלאכה", װעלכער האט דעם ציל צוצוגרייטען די האנדװערקער עלע־מענטען פאר דער עליה נאך ארץ ישראל. די פער־זאמעלטע פארשטעהער פערפליכטען זיך צו פער־ברייטערען די ארבייט פאר'ן קרן קימת און קרן היסוד אין אלע ציוניסטישע מפעלים, אין דער ציוניסטישער ארבייט מוזען אויך אנטיילנעמען די פרויען, כדי אויך זיי זאלען דורכמאכען א גייסטיגע הכשרה.

עס װערט בעשלאסען צו שאפען אין לאדז א ארגאניזאציאנס קאמיסיע װאס איהר אויפגאבע װעט זיין צו װערען א הילפס ארגאן פאר דעם 'עד הראשי און װארשע כדי צו העלפען ארגאניזירען די סניפים אין די שטעט פון דער לאדזער װאיעװודזטװע.

די פערזאמעלטע דריקען אויס דעם װאונש, אז די ארגאניזיר קאמיסיע זאל גרינדען א אינסטרוק־טאראט, װעלכער זאל זיך פערנעהמען מיט'ן ארגא־ניזירען פון די סניפים אין אלע שטעט פון דער לאדזער װאיעװודזטװע אונטער דער הויפט לייטונג און קאנטראל פון 'עד הראשי. די פערזאמעלטע דרי־קען אויס דעם װאונש אז דער 'עד הראשי חלוץ בעל מלאכה זאל אנקניפען א קאנטאקט מיט „מרכז בעל מלאכה" אין ארץ ישראל. די פערזאמעלטע אויף דער ראיאן־קאנפערענץ פארשטעהער פון די שטעט פון דער לאדזער װאיעװודזטװע טראגען ארויס דייער שארפסטען פראטעסט געגען דעם צענטראלען האנדװערקער־פערבאנד אין װארשע און זיין עקספא־זיטור אין לאדז, צוליב זייער שעדליכען פערהאלט פון די בלוטיגסטע יודישע האנדװערקער אינטערעסען, אז זיי גײען דעם פערקױפען די יודישע מלאכה פאר א מאנדאט אין דער ענדעקישער פערװאלטונג פון דער לאדזער האנדװערקער קאמער.

צום סוף איז געװעהלט געװארען אנ'ארגאני־זאציע־קאמיסיע.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שװעכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אװענד.

זונטאג פון 9–1 פארמיטאג.

טעאטער „פילהארמאניע"

נארוטאװיטשא 20

היינט, פאפולערע פארשטעלונג

פון דראמאטישען אנסאמבל

אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון

אברהם מארעװסקי

ס'װערט געשפילט די פרעמירטע פיעסע אין 4 אקטען

דאס לעבען רופט!

— פון ביל-בעלאצערקאװסקי —

יודיש און רעזשי: א. מארעװסקי

ס'נעמען אנטייל:

אברהם מארעװסקי

רחל האלצער

דוד ליכט

יעקב קורלענדער

און אנדערע

אנהויב 9 אװענד

בילעטען פון 50 גראשען

אין קאסע פון פילהארמאניע

קינא-טעאטער

„MIRAŻ"

11 ליסטאפאד (קאנסטאנט.) 16

היינט גרויסע פרעמיערע!

גרויסער סאװיעטישער פילם

„פעטערבורגער נעכט"

פראדוקציע פון „Sojuzkino"

אין מאסקװע, אין די הויפט-ראלען:

Wiera Tarasowa i M. Doronin

אויסערן פראגראם:

פאראמאונט און P. A. T.

פרייזען פון די פלעצער:

54 גר., 85 גר. 1.09 זל. באלקאן 75 גר.

דער זאל איז גוט בעהייצט.

װארעמקייט-קאנטראלעס אין די פאבריקען

(2) מחמת די אנקלאגעס פון ארבייטער, אז אין פיעל פאבריקס-לאקאלען װערט נישט װי גע־העריג געהייצט, אזוי אז זיי, די ארבייטער פריה־רען ביי דער ארבייט, האבען עטליכע לאדזער גע־הילפס-ארבייטס-אינספעקטארען בעקומען א פעראר־דענונג צו דורכפיהרען א לוסטראציע אין די פאבריקען.

אין א רייהע פאבריקס-בנינים, װאו עס איז פעסטגעשטעלט געװארען, אז די װארעמקייטס-טעמפעראטור איז נידעריגער פון 13–15 גראד, האט מען צונויפגעשטעלט פראטאקאלען און די פאבריקאנטען װערען צוגעצויגען צו שטרענגער פעראנטװארטליכקייט.

היינט װעלען די לוסטראציעס פארטגעזעצט װערען.

היינט הייבט אז צו ארבייטען די „שלעסער-מאנופאקטור"

(א) א דאנק דער דערגרייכטער פערשטענ־דיגונג צװישען די פארשטעהער פון די פראפעסיא־נעלע פעראיינען און דעם פאכטער פון דער באנקראטירטער „שלעסער-מאנופאקטור" אין אזאר־קאװ, װעט היינט, נאך א 4-װאכענדיגער הפסקה, געלאזט װערען אין גאנג די פאבריק.

2,800 ארבייטער שטעלען זיך צו דער ארבייט.

דאס געהיימניש פוז ערפאלג פוז „קאנסום"

די צאהלרייכע קויפער, װעלכע האבען איבערפולט דעם איינציגען װארען-הויז אין אונזער שטאדט „קאנסום" ביי דער „װידזעװער מאנופאקטור" ראקאטשינער 54 האבען בעשטעטיגט איינשטימיג, אז דאס איז באמת די איינציגסטע איינקויפס־קװעלע אין אונזער שטאדט.

„קאנסום" ביי דער „װידזעװער מאנופאקטור" ענטװיקעלט זיך כסדר אויפן אמעריקאנער שטייגער און בעזיצט איצט א גרויסען אויסװאהל פון זעמטליכע סחורות, אנהויבענדיג פון גאלאנטעריע, װעש, קאלאניאל סחורות, ביז קאנפעקציע און װירט שאפטס-געשיר, װאס װערען פערקויפט צו אונגע־װעהנליך ביליגע פרייזען.

„קאנסום" האט זיך ערװארבען אנ'אונגע־װעהנליכע פאפולאריטעט, א דאנק די רעשטלעך פון דער „װידזעװער מאנופאקטור", װאס װערען פערקויפט צו געװיסע פאבריקס-פרייזען. ס'איז גאר נישט קיין װאונדער, װאס אין די זאלען פון „קאנ סום" טראץ דער אלגעמיינער סטאגנאציע איז שטענ דיג איבערפולט מיט קויפער.

פון פענסיאנאט „זדראװיע" אין װישניאװא-גורא

דער בעװאוסטער לאנג-יעהריגער פענסיא־נאט „זדראװיע" פון פרוי ראפאפארט אויף װיש־ניאװא-גורא האט צום היי-יאהריגען װינטער-סעזאן צום ערשטען מאל זייט דער 26-יעהריגער עקזיס־טענץ זיינער צוגעגרייט פאר זיינע שטענדיגע בע־זוכער און אויך צופעליגע געסט א נייע איבער־ראשונג: אין דער פריש רעמאנטירטער, קאנאלי־זירטער, עלעקטריפיצירטער און בעהייצטער געביידע װעלען פארקומען צום פערגיגען פון די געסט אין װעניג, װי אויך אויף דער פרישער, טרוי קענער, געזונדער לופט פערשידענע פערװיילונגען, אמוזע־מאנס, סענק (אין א ספעציעלען דאנסינג-זאל) און אנדערע פערגניגענס. די בעזוכער פון דעם פארט־רעפליכען לאקאל װעלען דעם װינטער-אורלויב פערברענגען אזוי ארום געמיטליך אויף דער פריי און געניסען פון ערהאלונג און צערשטרייאונג מיט א פולער האנד, נישט האבענדיג זיך צו בעקלאגען אויף קיין שום ענטוישונג.

הספארט=בעוועגונג

פערזאמלונג פון לאדזער פוסבאל-קרייז=פערבאנד

שבת אוונט איז אין שטאט-ראט פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער פוסבאל קרייז=פערבאנד.

די פערזאמלונגען פון דאזיגען פערבאנד זענען תמיד געשטאנען אויף א הויכער מדרגה און די פערהאנדלונגען פלעגען שטענדיג האלטען די דעלעגאטען אין שפאנונג.

דאסמאל איז עס געווען א ביסעל אנדערש. נישט קיין סך האט געפעהלט, אז ס'זאל בכלל קיין דיסקוסיע איבערן בעריכט פון דער פערוואלטונג נישט זיין. ערשט אין דער לעצטער מינוט האט זיך אימיץ פערשריבען און סך הכל האבען זיך אין דער דיסקוסיע בעטייליגט 3 רעדנער, דערפון 2 פון „זיעדנאטשאנע" און אינזש. וויינבערג (לאדזער „מכבי").

די פערזאמלונג עפענט אין דער אנוועזענ־הייט פון דעלעגאטען פון 41 פעראיינען דער פרעזעס קאנאפקא און אלס פארזיצער פון דער פערזאמלונג ווערט געוועהלט ה' קולא.

נאכדעם ווי דער פראטאקאל פון דער לעצ־טער פערזאמלונג ווערט בעשטעטיגט, זענען אפ־געגעבען געווארען בעריכטען פון דער אנפיהרער־שאפט: פון דער פערוואלטונג (פרעזעס קאנאפקא) דיסציפלין-אמט, קאסע = בעריכט און רעווידיר־קאמיסיע. פון בעריכט פון דער פערוואלטונג איז צו זעהען, אז נישט קוקענדיג אויפ'ן הערשענדען קריזיס, האט זיך די פראפאגאנדע פארן פוסבאל־ספארט, וועלכער איז געפיהרט געווארען דורך דער פערוואלטונג גוט איינגעגעבען. אין משך פון יאהר זענען צום פערבאנד צוגעטרעטען 19 נייע ספארט פעראיינען. ס'איז פערגרעסערט געווארען די צאהל ספארט-פלעצער, וועלכע בעטרעפט אין איצטיגען מאמענט די צאהל 30 (אין גאנצען קרייז). די פרעקווענץ אויף די פוסבאל-מעטשען איז אין פערגלייך מיט'ן פריהערדיגען יאהר גע־שטיגען מיט 7 פראצ. דער פערבאנד האט אפט בעגעבען א רייהע פאריינען מאטעריעלע הילף. א דאנק דער איניציאטיוו פון ארבייטער קלוב „טור" איז אין פערגאנגענעם יאהר פארגעקומען א קורס פאר סאניטארען, וועלכע האט זיך פערענדיגט מיט א זעהר גוטען ערפאלג. דעם קורס האבען פער־ענדיגט 50 סאניטארען. פיל אויפמערקזאמקייט איז געלייגט געווארען אויף מעדיצינישע הילף פאר שפילער: אויף דעם איז אין פערגאנגענעם יאהר אויסגעגעבען געווארען איבער 2,500 זל.

דער פערבאנד איז כסדר געשטאנען אין קאנטאקט מיט'ן מלוכה'שען אמט, ווי אויך מיט'ן שטאטישען פערבאנד פאר פיזישער דערציהונג. קיין צווישען-שטאטישע מעטשען זענען היי־יאהר נישט פארגעקומען. דער איינציגער פארגעזעהענער מעטש מיט פויזען איז אויך נישט פארגעקומען, הגם די לאדזער שפילער זענען געווען אין פויזען. געשעהן איז עס צוליב'ן אומגינסטיגען וועטער.

דורך דער פערמיטלונג פון פויזנער קרייז איז פערקאנטראקטירט געווארען א מעטש מיט דער רעפרעזענטאנץ פון ברעסלוי. דער דאזיגער מעטש וועט פארקומען אנהויב סעזאן.

אין איצטיגען מאמענט זענען אין פערבאנד פערעגיסטרירט 4824 שפילער. אין יאהר 1934 זענען פארגעקומען אין לאדזער קרייז 664 פוסבאל־מעטשען, דערפון מיט אויסלענדישע קלובען 13.

דער קאסע-בעריכט שליסט זיך מיט א הכנסה פון 6.018.43 זל.

אין דער דיסקוסיע איבער'ן בעריכט בעטיי־ליגען זיך די ה"ה קארדאש און עגערסקי פון „זיעדנאטשאנע". די דאזיגע רעדעס זענען געווען ווייט פון די דיסקוסיעס, וועלכע מיר פלעגען הערען אויף די פריהערדיגע פערזאמלונגען.

א ביסעל אויפלעבונג אין דער אפאטישער שטילקייט האט אריינגעבראכט די רעדע פון אינזש. וויינבערג. דער דאזיגער רעדנער, וועלכער איז יאהרען לאנג געווען טעטיג אין דער פער־וואלטונג פון קרייז=פערבאנד, און היי-יאהר במשך פון דער קאדענץ אפגעטרעטען. אינזש. וויינבערג האט זיך אפגעשטעלט אויף א רייהע עוולה'ס, וואס זענען געמאכט געווארען דעם פעראיין, וועלכען ער רעפרעזענטירט, דעם לאדזער „מכבי". אבער א ספעציעלען רושם האט געמאכט די טייל פון זיין רעדע, אין וועלכע ער האט איבערגעגעבען וועגען דער בעציהונג פון פערבאנד'ס דאקטאר צו די שפילער. די דאזיגע בעציהונג לאזט איבער פיל צו ווינשען... דאן האט אינזש. וויינבערג גע־טאדעלט די אפטע בעליידיגונגספולע בעהאנדלונג פון אינטערעסאנטען, די פעראיינס-דעלעגאטען דורכ'ן פערבאנדס-קאסירער.

ה' אינזש. וויינבערג האט אויך געפאדערט, אז די פערוואלטונג זאל דעקען 300 זל. פאר היי־לען דעם שפילער הירש. (די פערוואלטונג האט זיך דערפון געהאט אפגעזאגט. אבער די פערזאמלונג האט דאן דעם פארשלאג פון „מכבי" אנגענומען).

נאכדעם, ווי פרעזעס קאנאפקא, ווי אויך די רעפערענטען האבען אפגעענטפערט די רעדנער איז געוועהלט געווארען א נייע אנפיהרערשאפט, אין וועלכע ס'זענען געוועהלט געווארען 6 פער־טרעטער פון יודישע פעראיינען. עס זענען גע־וועהלט געווארען אין דער פערוואלטונג:

פרעזעס — קאנאפקא. וויצע-פרעזעסען: מאג. קאלענבאך, יארדאן און סקווארטשינסקי, סעקרעטאר קאזשימירטשאק, קאסיר וואשיאק, פערטרעטער טאובווארצעל, עקאנאם — ציגלער, קראניק-פיהרער קאויפמאן.

פערבאנד'ס=קאפיטאן — ציל. אין דיסציפלין אמט זענען צוו. אנד. געוועהלט געווארען ה. בלום שטיין, מאג. שטערן און יאטשמיעניק, אלס פער טרעטער אין דער רעווידיר קאמיסיע אינזש. לע־ווינסאן.

דער לאדזער „מכבי" האט אריינגעטראגען א גאנצע רייהע פארשלאגען, סיי ארגאניזאציאנעלע, סיי אזעלכע, לויט וועלכע דער פערבאנד דארף שטרעבען צו שאפען מעהרערע ספארט-פלעצער, ווי אויך א רייהע פראגען לטובת די פעראיינען. די אלע פארשלאגען זענען אנגענומען געווארען אלס דעזידעראטען.

עס איז אויך אנגענומען געווארען א פאר שלאג, וועלכער פאדערט ווייטער צו לאזען אין קראפט די קארענציע.

שפעט פארטאג איז די פערזאמלונג געשלא סען געווארען.

מ. א.

באקס

י.ק.פ. — ווארטא (פויזען) 7:9

אוואנטורעס בעת'ן מעטש

נעכטען איז אין זאל פון ראזנאיטאשטשי פאר־געקומען דער באקס-מייסטערשאפט'ס מעטש צווי־שען „י. ק. פ." און „ווארטא".

דער מעטש האט געהאט א שטורמישען פער־לויף. די ריכטער האבען שטארק בעעוולהט דעם לאדזער באקסער באנאשיאק און אנערקענט אלס זי־גער שיפינסקין, דאס האט אין זאל ארויסגערופען א שטורם, ס'האבען זיך אויך געהערט נישט צענ־זורירטע אויסרופען אויפ'ן אדרעס פון די ריכטער. די געשריי'ען האבען געדויערט א לענגערע צייט און ס'האט געדראהט, אז דער מעטש זאל איבערגעריסען ווערען. דאס וואלט פאר „י. ק. פ." געווען א גרוי־סער קלאפ. ס'האט זיך א ביסעל בערוהיגט און ס'איז פארגעקומען דער ווייטערדיגער לויף פון די קאמפען.

בעת'ן קאמף טאבארעק—אנאלא האבען זיך די פיינדליכע אויסהפען איבערגעחזרט, דער ריכ־טער פאר. קאפראווסקי האט דאן ערקלערט, אז ער רייסט איבער דעם מעטש. ערשט די איבערוועבץ פון פאזיציע פון „י. ק. פ." דעפ. וואלטשינסקי האט געפועלט. דעפ. וואלטשינסקי האט געזאגט, אז ער האט פערזענליך גענומען די פעראנטוואורט־ליכקייט אויף זיך, אז אין זאל וועט זיין רוהיג די קאמפען זענען דאן ענדליך דערפיהרט געווארען צום סוף. די רעזולטאטען פון די פערשידענע קאמ־פען זענען געווען פאלגענדע:

1) סאפקאוויאק בעזיגט שמיגעלסקין,
2) ווירסקי בעזיגט לעשטשינסקין.
3) קיטאר פערשפילט דורך א ק. א.. צו וואזש־ביאקעוויטש.
4) באנאשיאק—שיפינסקי, די ריכטער אנער־קענען אלס זיגער שיפינסקין. די דאזיגע דעציזיע רופט ארויס א שטורם אין זאל.
5) טאבארעק בעזיגט אנאלאן.
6) דער קאמף אנטשיקאווסקי—דורקאיוסקי: רעמי.
7) כמיעלעווסקי בעזיגט לייכט שימאנאן.
8) פילאט ערצילט 2 פונקטען דורך א וואל־קאווער.

דער אלגעמיינער רעזולטאט איז געווען 7:9.

„מכבי" (ווארשא) — „קויאוויא" (איגאווראצלאוו) 6:10

נעכטען איז אין ווארשאווער צירק פארגע־קומען דער באקסער מעטש וועגען באקסער מייסטער=טיטל פון פוילען צווישען די מאנשאפ־טען פון ווארשאווער „מכבי" און „קויאוויא". דער מעטש האט צוגעצויגען א ריזיגען עולם.

די רעזולטאטען פון די קאמפען זענען געווען פאלגענדע:

1) בירנבוים האט בעזיגט לאדאן,
2) ראזענבלום האט דערגרייכט 2 פונקטען ביי ראנאווסקי'ן,
3) בערנשטיין האט פערשפילט צו דורזשיאקן
4) נוישטאט האט לייכט בעזיגט פאבינסקין
5) פראדיס האט פערשפילט ביי ראדאמסקין
6) פילניק האט בעזיגט לעוואנדאווסקין
7) שטאל האט פערשפילט צו יושקאוויאקן און
8) נוידינג האט בעזיגט זשעלינסקין

דער רעזולטאט פון מעטש איז 6:10 פאר דער יודישער מאנשאפט.

„מכבי" פערנעמט איצט ווייטער דאס ערשטע ארט אין דער מייסטערשאפטס טאבעלע.

האקעי-מעטשען וועגען די פוילישע מייסטערשאפט

וו א ר ש א.

ווארשאוויאנקא — טשארני 2:4

ל ע מ ב ע ר ג.

קריניצער האקעי-קלוב — לעביא 1:6

ק ר א ק א.

קראקאוויא — פאגאן 1:4

שפרינג-קאנקורסען אין זאקאפאנע

אין זאקאפאנע איז נעכטען פארגעקומען א קאנקורס פון שפרונג אויף קראקעוו. דאס ערשטע ארט האט פערנומען לושטשאק, שפרינגענדיג 46 און 53 מעטער. דאס צווייטע ארט האט פערנומען קאלעסאר, וועלכער האט געשפרינגען אויף א שטח פון 45 און 51 מעטער, דאס דריטע ארט האט פערנומען אנדרושיי מארוסאזש, ערצילענדיג 42 און 53 מעטער.

אויסערן קאנקורס איז מארוסאזש א. גע־שפרונגען 58 מעטער.

צום וועלט - רעקארד פון בירגער רוואוד, וועלכער בעטרעפט 95 מעטער קומט עס נאך נישט..

ר. איזראעל

דער בערזען=סוחר

שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

90

— איך בעדויער זעהר שטארק, האט אסטראוו־סקי געזאגט, וואס איהר האט נישט געטראפען בלומאנען, ער וואלט ווירקליך געווען שטארק צו־פרידען. וויל ער האט אונז וועגען שמעון מארקוס זעהר פיל גוטעס דערצעהלט, איבריגענס זענט איהר דאך אונזער'ס אנ'ערנסטער און בעדייטענדער קליענט.

— איך בעדויער אויך שטארק ווען איך וואלט געקומען מיט עטליכע טעג צוריק וואלט איך דאן צוזאמען מיט איהם געפאהרען קיין לאנדאן, האט דער אינספעקטאר געזאגט, באמת א גרויסער שאד. אפשר ווייסט איהר זיין אדרעס קיין לאנדאן. איך וואלט זיך מיט איהם פערשטענדיגט וואלט ער גע־קענט ערלעדיגען איבערן א בשותפותדיגען ענין אוז איך וואלט מיר פערשפארט די רייזע קיין לאנדאן.

— לײדער, ווייס איך נישט צי איהר וועט נאך בעווייזען דאס צו טון. לויט מיר ווייסען, דארף הער בלומאן שוין היינט צוריק ארויספאהרען פון לאנדאן.

— אבער טעלעפאניש וואלט איך דאך געקענט זיך נאך היינט מיט איהם פערשטענדיגען, האט דער אינספעקטאר געזאגט, אויב איהר וואלט מיר גע־וואלט אנגעבען זיין אדרעס, אין לאנדאן

— מיר ווייסען נאר, אז ער וואוינט שטענדיג אין האטעל „סיטי" אין לאנדאן, קיין אנדער אדרעס האט ער דארט נישט.

— דער האטעל „סיטי" איז מיר גוט בעקאנט, איך בין דאך א לאנדאנער און קען יעדעס ווינקעל. האט ער איך פון לאנדאן גארנישט געשריבען.

— ביין, פאר זיין אוועקפאהרען קיין לאנדאן האט ער איבערגעלאזען דיספאזיציעס אויף א גאנצע וואך. אזוי פיהרט ער זיך שטענדיג. ער שרייבט פון וועג קיינמאל נישט.

— אויב אזוי וואלט איהר מיר ה' אסטראוו־סקי, ערלויבט אנצוקלינגען קיין לאנדאן אין האטעל „סיטי", ס'קען זיין אז איך וועל טרעפען גראד דעם הער בלומאן, אויב ער גייט זיך היינט ארויסצו־פאהרען איז ער איצט זיכער אין האטעל.

— ביטע זעהר. האט אסטראווסקי געזאגט, אונ זער קליענט איז אונזער בעפעהלער. אויב איהר ווילט אנטעלעפאנירען קיין לאנדאן, קענט איהר דאס טון, אפילו פון אונזער טעלעפאן.

— איך וועל גערן גענייסען פון אייער גאסט־פריינדליכקייט.

באלד האט זיך דער אינספעקטאר פערבונדען מיט לאנדאן. אין דער צייט ווען דער אינספעקטאר האט געווארט אויף דער טעלעפאנישער פערבינדונג האט ער זיך דערווייל אדורכגעשמועסט מיט אסטראוו סקין וועגען פערשידענע ענינים, דערביי האט דער אינספעקטאר מיט דער גאנצער קאטעגאָרישקייט גע קענט פעסטשטעלען אז דא אין ביורא האט מען נישט קיין שום אהנונג וועגען דעם וואס האט פאר־סירט אין לאנדאן.

— און אפשר, האט דער אינספעקטאר זיך גע־טראכט, אפשר איז דער דערהרגעטער נישט בלו־מאן. דער אינספעקטאר האט דערווייל גארנישט גע וואלט זאגען, כדי שפעטער גארנישט צו דארפען צו־ריקציהען, באלד האט דער אינספעקטאר בעקומען די פערבינדונג מיט לאנדאן.

— האלא, צי רעדט האטעל סיטי?

— יא, דא האטעל סיטי לאנדאן, מיט וואס קענען מיר דינען?

— איך האב געוואלט זיך אדורכרעדען מיט איינעם פון די געסט אין האטעל.

— מיט וועלכען? איך גלייך פערבונדען מיר אייך.

— מיט מיסטער בלומאן אויס ווארשא.

— מיר קענען דעם מיסטער בלומאן, ער קומט אהער גאנץ אפט, אבער היינט איז ער נישטא ביי אונז אין האטעל.

— איז ער שוין אוועקגעפאהרען?

— די לעצטע וואכען איז ער איבגאנצען נישט געווען ביי אונז, ווער פרעגט זיך דאס?

— דאס רעדט מען פון בלומאנס ביורא אין ווארשא.

— ליידער, קענען מיר אייך נישט דינען. הער בלומאן איז ביי אונז נישט געווען. ס'איז אפשר מעגליך אז ער געפינט זיך אין אנ'אנדער האטעל.

— מעגליך, האט דער אינספעקטאר געזאגט, א דאנק פאר דער אינפארמאציע, און האט אוועקגע לייגט דאס טעלעפאן-טריבעל.

— שוין ארויסגעפאהרען? האט אסטראוו סקי געפרעגט, נאך דעם ווי דער כלומרשטער מארקוס האט פערענדיגט דאס געשפרעך.

— נישט ארויסגעפאהרען, נאר אפילו נישט אנגעקומען קיין לאנדאן.

— אבער נארישקייטען, הער מארקוס, וואס הייסט נישט אנגעקומען? בלומאן איז געפאהרען די־רעקט קיין לאנדאן, ער האט נישט געהאט מעהר צו ערלעדיגען, ווי נאר צו פאהרען קיין לאנדאן.

אבער איך ערקלער אייך, אז אין האטעל „סיטי" איז ער נישט געווען.

— דאס איז דאך אוממעגליך, ווען בלומאן וואלט געענדערט זיין אדרעס אין לאנדאן וואלט ער גאנץ זיכער אונז וועגען דעם מיטגעטיילט. איהר קענט דאך געוויס בלומאנען, דאס איז א פינקטליכער און פארזיכטיגער מענש. דאס איז נישט מעגליך.. אפשר האט מען אייך אין האטעל נישט ריכטיג פערשטא־נען?

— מ'האט שוין גאנץ ריכטיג פערשטאנען און איך האב די ריכטיג, פערשטאנען. ס'איז קלאר אז בלומאן איז אין האטעל „סיטי" נישט געווען, הגם אז ער איז אין לאנדאן איז ער יא געווען.

— דער גאנצער ענין איז פאר מיר גאנץ אוג־פערשטענדליך, פון וואנען ווייסט איהר, אז בלומאן איז געווען אין לאנדאן? האט אסטראווסקי מיט פערדראס געפרעגט.

— ס'האט נישט געהאט קיין שום זין, אז דער אינספעקטאר זאל זיך נאך ווייטער בעהאלטען.

— איך וועל אייך דאס באלד ערקלערען, אבער דערווייל מוז איך מיט אייך אויסנעהמען א תנאי אז קיינער זאל זיך פארלויפיג נישט דערוויסען וועגען וואס מיר רעדען.

— וואס איז דאס אלץ עפעס אזוי געהיימניש־פול?

— באלד וועל איך אייער נייגעריגקייט צופרי־דענשטעלען, איך בין נישט שמעון מארקוס.

— ווער דען זענט איהר? האט אסטראווסקי אויסגעשריגען, און צוגעלעגט דעם פינגער צום עלעק־טרישען גלעקעל, וועלכעס האט זיך געפינען אויפן שרייב-טיש.

— דריקט נישט דאס גלעקעל, האט דער אינספעקטאר געזאגט, איך ערקלער אייך אלץ גענוי. איך בין דער הויפט-אינספעקטאר פון דער לאנדאנ־נער פאליציי, האט דער פרעמדער געזאגט, און גע־וויזען אסטראווסקין א דאקומענט.

— מיין גאט, וואס איז געשעהען? ערקלערט מיר דאס שנעלער.

— זעצט זיך אוועק און מיר וועלען רוהיג און איבערלעגט ארומרעדען דעם ענין, וועלכער איז זעהר און זעהר ערנסט און פערלאנגט רוהיגקייט און איבערלעגונג.

אסטראווסקי האט געציטערט פאר אויפרעגונג. ער איז געווען בלייך ווי די וואנט, און האט נישט געוואוסט וואס עס טוט זיך מיט איהם. דאך האט אסטראווסקי געפאלגט, זיך אוועקגעזעצט אקעגען דעם אינספעקטאר און געווארט ביז דער לעצטער וועט עפעס רעדען, דער אינספעקטאר האט ארויס־גענומען די'זעלבע פאטאגראפיע פון דעם אפגעשניטע־נעם קאפ און זי געוויזען אסטראווסקין.

(פארטזעצונג קומט).

די האנדווערקער-עקספאזיטור

בעהמט נישט אנטייל אין דער היינטיגער קאנפערענץ פון דער האנדווערקער-קאמער

די לאדזער האנדווערקער-קאמער האט אויף היינט צונויפגערופן א קאנפערענץ פון אלע לאדזער צעכען מכח דער פראגע פון צאהלען לערן-יונגלעך.

היות ווי דער ענין מיטן בעזייטיגן די יודישע בעאמטע פון דער האנדווערקער-קאמער איז נאך נישט ערלעדיגט געווארן, האבן די צעכען, וועלכע געהערען צו דער האנדווערקער-עקספאזיטור בעשלאסן נישט אנטיילצונעהמען אין דער קאנפערענץ, אזוי גוט ווי די יודישע ראט-מענער נעהמען בכלל נישט אנטייל אין די ארבייטן פון דער האנדווערקער-קאמער ביז דער ענין וועט נישט זיין אינגאנצן ערלעדיגט.

היינט „דאס חזנד'ל" מיט רעגינא צוקער

און קארנאוואל-פיקניק

היינט ווערט אין „ראזמאיטאשטשי" געשפילט צום לעצטען מאל די זעהר בעליבטע און פאפולערע העכסט-קאמישע אפערעטע „דאס חזנד'ל" מיט רעגינא צוקער אין דער הויפט-ראל.

נאך דער פארשטעלונג דער הומארפולער קארנאוואל-פיקניק א. נ. „וואו נעמט מען חתנים אין לאדז".

„דאס לעבען רופט!"

היינט — צו פאפולערע פרייזען

היינט, מאנטאג דעם 14. יאנואר, 9 אווענד ווערט געגעבען אין „פילהארמאניע" א פאפולערע פארשטעלונג פון דער הערליכער סאוועטישער פיעסע „דאס לעבען רופט" פון בעלאצערקאווסקי.

דער קינסטלערישער אנסאמבל וואס בעשטייט פון אברהם מארעווסקי, רחל האלצער, דוד ליכט, יעקב קורלענדער און אנדערע רופט ארויס ביים עולם בעגייסטערטע אפלאדיסמענטען.

מען דארף גלויבן, אז דער ברייטער עולם וועט געוויס אויסנוצען די געלעגענהייט צו זעהן אן'אינטערעסאנטע פיעסע אין דער אויספיהרונג פון אזעלכע גרויסע קינסטלער.

„בערעל-שמערעל"

שפילט היינט אויף צו להכעים דעם גרעסטען לאדזער שיכור

היינט שפילט דאס וועלט-בעריהמטע „בערעל-שמערעל-טעאטער" (אין קאפע „אידעאל") פונקט 1 מאל — 10 אין אווענד — אין דאס נאר לכבוד דעם גרעסטען גאון און מופלג פון אונזער לעצטען לאדזער דור, וועלכער איז בעקאנט אלס דער גרעסטער שיכור צווישען די אדוואקאטען און דער גרעסטער אדוואקאט צווישען די מאנאפאלקעס...

DR. MED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 אווענד,
זונטאג און יום-טוב פון 9—11 בייטאג
און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 14. יאנואר

6,45 פריהמארגען-אוירציע. 6,48 פליטען, 6,52 גימנאסטיק. 7,07 פליטען, 7,50 רעקלאמע-קאנצערט. 11,57 צייט-סיגנאל, 12,03 ידיעות. 12,05 פרעסע-איבערזיכט. 12,10 קאנצערט, 1 ידיעות פון טאג, 1,05 פליטען, 3,30 עקספארט-ידיעות, 3,35 בערזע. 3,45 לייכטע מוזיק. 4,45 א לעקציע אין דער דייטשער שפראך, 5 רעפארטאזש, 5,25 פליטען, 5,35 לידער, 5,35 לידער, 5,50 א שמועס, 6 מוזיק, 6,10 רעפערטואר פון די טעאטערן, 6,15 קלאוויר רעציטאל, 6,45 הער שפיל פאר עלטערע קינדער. 7 זעלנערישע אוידיציע, 7,25 א געזעלשאפטליכע וויל, 7,30 פעליעטאן, 7,50 ספארט ידיעות, 8 רעקלאמע קאנצערט. 8,10 אפערע „טאסקא" מיטן אנטייל פון יאן קעפורע, בעת די פויזעס: ידיעות, רעפעראט, בעת דער דריטער פויזע וועט יאן קעפורא זינגען אריעס און לידער, 11,30 ידיעות, קאמוניקאטען.

„דער טויט רוהט"

FREDRIC MARCH, EVELYN VENABLE

אויסערן פר.: קלאנג-צייטונג פון P.A.T.
ווי אויך אקטואליטעטען פון FOX

נעכסטער פראגראם: „פוז אווענד ביז האלב-נאכט.

היינט פרעזענטירען מיר! די אומגעווענליכע דראמע, פול מיט גרויל, ליבע און טויט א. נ.

רעזשי: M. Leisen
אין די הויפט-ראלען:

אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמ., שבת און זונטאג—12.30 בייטאג.

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

Dr
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען- און הארץ-קראנקה.
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

Dr. med. M. Wajnberg
נערווען-קראנקהייטען
(עלעקטריזאציע)
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד
זשעראמסקיעגא 25
טעל. 172-20.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פעראיטונג גענעז שוואנגערשאפט
זגערזשער 11. טעל. 246-09
נעמט אן פון 4—8 אווענד.

Dr.
J. Neuman
כירורג
(וועלכער ארדינירט אין שפיטאל
אויף דרעוונאווסקא) 60
נעמט אן אין דערהיים פון 5—8 אווענד.
זאכאדניא 57, טעל. 128-95

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

א גרויס זוניג צימער אפצוגעבען פאר א סובלאקאטאר אויף מאנאטליך, צו ערפאהרען אגראדאווא 12, וו. 29. 578

Lekcje hebrajskiego i angielskiego. Postępy gwarantowane. Ceny przystępne. Narutowicza 11 m. 4, front. Zgłoszenia 5–6 popoł.

כעמיש-
באקטעריאלאגי שער-
לאבאראטאריום
מ. שאץ
לאדז,
פיעטריקאווער 37
סיחרט דורך זעמטליכע
ערצטליכע אנאליזען פון
אורין, בלוט, פלעגמע
א. א.

שייטלען
מיט פאריזער שריפט
צו בעקומען ביי
קערש,
סקווערא וואו 15

סענסאציע, געדענקט די אדרעס!
קליידער, אנצוגען, פאלטאס, סוועטערס
ווי אויך פוטער און וועש
וואשט, רייניגט כעמיש און פארבט
רעיעל און צו קאנקורענץ-פרייזען
די בעוואוסטע יודישע כעמישע
וועשערייי און פארבערייי
„עריקא"
מליבארסקא 2, (ביים רוג בושעושינער)
אונזערע פרייזען: פון 4 זל. אנ'אנצוג, פון 1,50 זל. א קלייד, פון 75 גר. א סוועטער, א ווינטער-פאלטאן פון 4 זל. אנ'אויבערהעמד 50 גר. א קאלנער 15 גר.

Prywatne Kursy Handlowe
J. Mantinbanda
w Łodzi, Przejazd 12,
tel. 157-91
Wykłady w następnem półroczu rozpoczną się 15 STYCZNIA 1935 r. ogólną zbiórką o godz. 7 wieczór. Zapisy przyjmuje kancelarja Kursów codziennie od godz. 11—1 p.p. i od 4—8-ej wiecz.
Kierownik Kursów J. MANTINBAND

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
Poradnia Wenerologiczna
זשעלאנא 2—פיעטריקאווער 47
טעל. 189-33
טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אווענד
ווענעריש-קראנקע, מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען.
אנאליזען פון בלוט און אורין.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר
א בעראטונג 3 זל.

פריוואט-קליניק
פון האלז-, נאז- און אויערן-קראנקהייטען
Piotrkowska 55 68
Telefon 174-74
Dr. Dr. A. WOŁYŃSKI, J. IMICH.

Dr. med.
ROZENHAUZ-EDELISTOWA
ספעציאל-ארצט פאר קינדער-קראנקהייטען
וואוינט איצט פאלודניאווא 6
טעל. 110-49
נעהמט אן פון 8 — 9 פריה
און פון 4— 6 נאכמיטאג.

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (סיפילי און טריפער), היילט מענער-שוואכע
פיעטריקאווער 90 טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ
פאר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. Z. Wajs
האט זיך איבערגעצויגען אויף
נאוואמיעסקא 5 (פראנט)
ספעציאל-ארצט פאר הויט, ווענערישע, האר און געשלעכטס-קראנקהייטן
נעמט אן פון 9—1 און פון 3½—8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9—1 מיטאג
צו לעטשניצע-פרייזען.

LABORATORJUM ANALIZ LEKARSKICH
„HIGJENA"
Gdańska 31a, tel. 192-64
עפען א גאנצען טאג. נעמט אן אלערליי אנאליזען פאר אומבעמיטעלטע — בילינערע פרייזן.

GABINET ŚWIATŁOLECZNICZY
עלעקטרישע בעשטראלונגען, קווארץ-לאמפען, סאלוקס, דיאטערמיע.
Gdańska 31a, parter, tel 192-64
עס ווערט ארויסגעבארגט קווארץ-לאמפען אהיים.

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-78
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
ווענעריש-קראנקע, מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פעראיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1³⁰—2³⁰ מיטאג און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 מיטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אומבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

ברוך-קראנקע!!!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם אין גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט,
וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארן אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

J. Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי הייל-בענדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען אהן שום אפעראציע, דעם דיקען שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערסטע לייטנערע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-בענדאזשען פאר צו ריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-בענדאזשען געגען ארפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס. הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!
אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייל-קארסעטן און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מעטאדע ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארסעטן פאר פערקריפונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינד-זוכט, ליימונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערה־אפטעלע קינסטליכע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאטפוס לויט בעפס-מאדעל.

אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיקע. פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסא-כאריך).
אכטונג! אכטונג!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאנקזאגונג.
איך בעשטעטיג דערמיט, אז מיין שוועסטערן-טאכטער ראכעלא בערלינסקא, 5 יאהר אלט שווער קראנק אויף שווינדזוכט פון זמטען-געלענקען. איז געווען ען פערזעהען מיט א הייל-ארטאפעד-אפאראט דורך דעם בעקאנטען ספעצ. ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, מאנלשאנסקא 10 און דער ה' ד"ר מאטאשעווסקי, כירורג אין לאדז. האט פעסטגעשטעלט, אז דער אנגעלעגטער ארטאפעדישער אפאראט איז ווירקליך א גרויס ארטאפעדיש ווערק. דאנקענדיג דורך דעם הארציג דעם ה' דיר. י. ראפאפארט אלס בעדייטענדען ספעציאליסט אויפ'ן געביט פון ארטאפעדיע און עמפפעהל איהם קראנקע אויף שווינדזוכט פון ביינער, פערקרימונגען און פון אלערליי אנדערע ליימונגען.
Natan Berliński
Łódź, dn. 1/1 1935. Ceglana 5.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . —68 . . . . 4 . .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . —18 . . . .
ברייטער דער שפאלט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און כאר' אקטער פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.